

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ**

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ.

ՀՀ կրթության և գիտության

նախարար՝

Ա. Աշոտյան

« _____ » _____ 2009թ.

ՀՀ պետ. գրանցման թ. _____

**ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉ**

Մասնագիտությունը՝ 311105 -«Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի

դասի, անվանում

փորձաքննություն» /Գյուղատնտեսական արտադրանքի և պարենամթերքի/

Որակավորումը՝ տնտեսագիտության բակալավր

անվանում

Ուժի մեջ է մտնում ընդունման հաջորդ օրվանից

Երևան 2009

1. 311105 «Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

1.1. 311105 «Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»

մասնագիտությունը հաստատված է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2007թ. օգոստոսի 30-ի թ 1038-Ն – որոշմամբ:

1.2. Շրջանավարտի որակավորումը՝ Տնտեսագիտության բակալավր
որակավորում աստիճան

311115 ««Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»
մասնագիտությամբ

Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի
յուրացման
որակավորման աստիճան

նորմատիվային ժամկետը 4 տարի 8 ամիս է:

1.3. Շրջանավարտի որակավորման բնութագիրը.

311105 ««Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»
մասնագիտությամբ

Տնտեսագիտության բակալավրը
որակավորում աստիճան

քուին ավարտելուց անմիջապես հետո կարող է զբաղեցնել հետևյալ պաշտոնները՝

1. Ագրոարդյունաբերական համակարգի ձեռնարկություններում որպես տնտեսագետ, ապրանքագետ, փորձագետ:
2. Ագրոբիզնեսի ոլորտի տնտեսագիտական ծառայությունների ղեկավար:
3. Գյուղատնտեսության Նախարարության գյուղ. մթերքների արտադրության և վերամշակման վարչություն, որպես պետական ծառայող-ապրանքագետ:
4. Մարզպետարաններում և գյուղապետարաններում ապրանքագետ-մենեջեր:
5. Հարկային պետական ծառայության և փորձաքննության լաբարատորիա, որպես գլխավոր մասնագետ:
6. Հարկային պետական ծառայության ստորաբաժանումներում տեսչական բաժիններում որպես տեսուչ:
7. Արհեստագործական ուսումնարաններում և միջնակարգ մասնագիտական կրթության քոլեջներում որպես դասավանդող:
8. Հանրապետական, մարզային և Գյուղատնտեսության Նախարարության կառավարման կենտրոնական ապարատներում և ենթակառույցներում ապրանքագետ-մենեջեր:
9. Գիտահետազոտական հիմնարկություններում որպես գիտաշխատող:

1.3.1. Մասնագիտական գործունեության բնագավառը.

311105 ««Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»

մասնագիտությունը առընչվում է գիտության (տեխնիկայի, տեխնոլոգիաների, կառավարման և այլն) այն բնագավառին, որը ներառում է մարդկային գործունեության եղանակների, միջոցների և մեթոդների այն ամբողջությունը, որն ուղղված է ԱԱՀ-ի արտադրության զարգացման և կառավարման վիճակը բնութագրող հաշվառման բովանդակությանը, ինչպես նաև վերլուծությանը: Բակալավր տնտեսագետ հաշվապահը ժամանակին պետք է կանխատեսի և հաշվառման ենթարկի տնտեսական զարգացման իրավիճակները, որոշի նորամուծությունների և որակական փոփոխությունների անհրաժեշտությունը և ներուժային հնարավորությունների սահմաններում նորամուծությունների ծրագրերի մշակմանը: Գյուղատնտեսական արտադրության արդյունքի, եկամուտների բաշխման և սպառման տեսության հիմունքներին, բնապահպանության սկզբունքներին և արդյունավետ բնօգտագործմանը, տնտեսագիտության և կառավարման հիմնական հասկացություններին, սոցիալ-տնտեսական իմացաբանական ժամանակակից մեթոդների, կերպարների ճանաչելիության և նույնականացման ընդհանրացված տեղեկատվության ստուգմանը և ԷՀՄ-ի օգնությամբ դրանց մշակմանը, ստեղծմանը, կիրառմանը և գիտագործնական խնդիրների լուծմանը:

1.3.2. Մասնագիտական գործունեության օբյեկտները.

1. ՀՀ Գյուղատնտեսության Նախարարության ենթակա պետական գյուղատնտեսական ձեռնարկությունները:
2. Գյուղատնտեսական հումք վերամշակող ձեռնարկությունները
3. Նյութատեխնիկական մատակարարման ծառայությունները
4. Մարզային կառույցները
5. Գյուղապետարանները
6. Հարկային և մաքսային ծառայությունները
7. Գիտա-հետազոտական ինստիտուտները, ուսումնական հաստատությունները
8. Կառավարման օղակները, բորսաները
9. Դատա- հաշվապահական փորձաքննության լաբորատորիաները

1.3.3. Մասնագիտական գործունեության տեսակները.

311105 «Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»

մասնագիտությամբ

Տնտեսագիտության բակալավրը սույն պետական կրթական չափորոշիչով
որակավորում աստիճան

սահմանված հիմնարար և մասնագիտական պատրաստությանը համապատասխան կարող է կատարել մասնագիտական գործունեության հետևյալ տեսակները՝

1. Գլխավոր ապրանքագետ-փորձագետ
2. Փորձաքննության լաբորատորիայի վարիչ
3. Մենեջեր
4. Հարկային տեսուչ
5. Խորհրդատու
6. Հետազոտող
7. Մանկավարժ-դասախոս

1.3.4. Մասնագիտական գործունեության ընդհանրական խնդիրները.

311105 «Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»

Տնտեսագիտության բակալավրը կախված մասնագիտական գործունեության
որակավորում աստիճան

տեսակից, պետք է պատրաստ լինի լուծելու հետևյալ մասնագիտական խնդիրները.

ա/ մասնագիտական գործունեության՝

1. Ագրոպարենային համակարգի, հումքի և պատրաստի մթերքների փորձաքննություն
 2. Ստանդարտացման և սերտիֆիկացման պետական կառույցներում
- բ/ Կազմակերպական-կառավարչական գործունեության՝
1. Անկախ փորձաքննական լաբորատորիաների ստեղծում

- մասնակցում է ԱՊ համալիրի բնագավառ -ի մասնագիտական խնդիրների

առաջադրման, ծրագրերի կազմման և լուծմանն ուղղված աշխատանքների բոլոր փուլերին,

- կազմակերպում է նյութերի, միջոցների, սարքավորումների և տեխնոլոգիական գործընթացների արդյունավետ օգտագործման գործառնություններ,
- մասնակցում է ԱՊ համալիրի բնագավառ գիտահետազոտական

աշխատանքների կազմակերպման և արդյունքների մշակման փուլերին,

- ուսումնասիրում է ԱՊ համալիրին բնագավառ առընչվող մասնագիտական

գրականությունը և գիտատեխնիկական ինֆորմացիան, ծանոթանում է բնագավառի առաջավոր փորձը, նորությունները և նվաճումները

- օգտվում է ԱՊ համալիրի բնագավառ ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաներից, տվյալների

բազաներից, փորձագիտական համակարգերից և կիրառական ծրագրերի փաթեթներից

- կազմակերպում է իր ենթակայության ստորաբաժանման աշխատանքը: Տնտեսագիտության բակալավոր որակավորման աստիճանը պետք է ծանոթ լինի

- իր մասնագիտական գործունեության բնագավառին առընչվող իրավական ակտերին, որոշումներին, կարգադրություններին, մեթոդական և նորմատիվային նյութերին,
- գործող չափորոշիչներին, բնագավառի միջոցների տեխնիկա-տնտեսական ցուցանիշներին, առաջավոր տեխնոլոգիաներին և դրանց շահագործման կարգացույցներին,
- գիտահետազոտական աշխատանքների իրականացմամբ ստացված տվյալների ներկայացման, հաշվետվությունների և տեխնիկական փաստաթղթերի կազմման եղանակներին,
- աշխատանային օրենսդրության հիմունքներին, աշխատանքի պաշտպանության նորմերին և կանոններին:

1.3.6. Մասնագիտական հարմարման հնարավորությունը.

Տնտեսագիտության բակալավոր որակավորման աստիճանը կարող է հարմարվել հարակից

մասնագիտական գործունեության հետևյալ տեսակներին՝

հաշվավերլուծական, հաշվապահական հաշվառման, վերահսկման-վերստուգման, վիճակագրական, ֆինանսական, մարքեթինգի, աուդիտորական, խորհրդատվական, նորմատիվային, գիտամեթոդական և գիտամանկավարժական, արտաքին տնտեսական կապերի, արտարժույթի շուկայի, իրավական և այլն:

1.4. Շրջանավարտի կրթությունը շարունակելու հնարավորությունը

311105 «Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»
մասնագիտությամբ բարձրագույն մասնագիտական կրթության հիմնական կրթական
ծրագիրը յուրացրած

Տնտեսագիտության բակալավոր պատրաստ է կրթությունը շարունակելու
որակավորման աստիճանը

- կրճատված ժամկետներում՝ ստանալու բակալավրի մասնագետի որակավորման աստիճան 2-րդ մասնագիտության գծով,
- մասնակցելու քաղաքացիական ծառայության խորհրդի կողմից կազմակերպվող դասընթացներին
- մագիստրատուրայում՝ ստանալու Տնտեսագետ – հաշվապահ - ի մագիստրոսի որակավորման աստիճան,
- ասպիրանտուրայում (միայն դիպլոմավորված մասնագետի կամ մագիստրոսի հիմնական կրթական ծրագիրը յուրացնելուց հետո) ստանալու գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան:

2. ԴԻՄՈՐԴԻ ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՍԱԿԱՐԴԱԿԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐԸ

2.1. Դիմորդի նախորդող կրթական մակարդակը՝
միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթություն կամ միջին մասնագիտական կրթության:

2.2. Դիմորդը պետք է ունենա՝
պետական նմուշի վկայական միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթության, կամ միջին
մասնագիտական կրթության, կամ նախնական մասնագիտական կրթության մասին,
որում կա գրառում դիմորդի միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթություն ստանալու մասին,
կամ բարձրագույն մասնագիտական կրթության մասին:

3. 311105 «Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՄԲ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ
որակավորման աստիճան
ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐԸ

3.1. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճանը

Ծրագիրը մշակվում է սույն պետական կրթական չափորոշիչով և ներառում է՝ մասնագիտության ուսումնական պլանը, ուսումնական դասընթացների և պրակտիկաների ծրագրերը:

3.2. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճանը

Ծրագրի բովանդակության պարտադիր նվազագույնի իրականացման պայմաններին և ուսումնառության ժամկետներին ներկայացվող պահանջները կանոնակարգվում են սույն պետական կրթական չափորոշիչով:

3.3. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճանը

Ծրագիրը ձևավորվում է հանրապետական, բուհական, ուսանողի կողմից ընտրովի և ֆակուլտատիվ բաղադրիչների դասընթացներից: Ուսանողի կողմից ընտրովի դասընթացները յուրաքանչյուր կրթաբլոկում բովանդակորեն պետք է լրացնեն հանրապետական բաղադրիչում նշված դասընթացները:

3.4. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճանը

Ծրագիրը պետք է նախատեսի հետևյալ կրթաբլոկներում ընդգրկված դասընթացների ուսումնասիրումը՝
ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական՝ ՀՄՏ,
ընդհանուր մաթեմատիկական և բնագիտական՝ ԸԲ,
ընդհանուր մասնագիտական՝ ԸՄԴ,
մասնագիտացման՝ ՄԴ,
ֆակուլտատիվ՝ Ֆ,
ինչպես նաև եզրափակիչ պետական որակավորումը:

3.5. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի
որակավորման աստիճանը

բուհական բաղադրիչի բովանդակությունը պետք է ապահովի շրջանավարտի պատրաստությունը սույն պետական կրթական չափորոշիչով սահմանված որակավորման բնութագրի համաձայն:
Բուհական բաղադրիչում ընդգրկված դասընթացները երաշխավորական բնույթ են կրում:

Ագրոպարենային համակարգի «Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն» մասնագիտությամբ Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման կրթական ծրագրի բովանդակությամբ պարտադիր նվազագույնին ներկայացվող պահանջները:

ՀԱՏ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՈՒՄԱՆԻՏԱՐ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ

1 Հայ ժողովրդի պատմություն 4 կրեդիտ, 120 ժամ

Պատմական գիտության էությունը, մեթոդները: Հայրենական պատմությունը անցյալում և ներակայում: Հայոց պատմությունը որպես համաշխարհային պատմության անքակտելի մաս:

Առարկայի պարբերացումը, ուսումնասիրության մեթոդները: Հայ և օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին: Հայ ժողովրդի ծագումը և կազմավորումը:

Հին հայկական պետության կազմավորման ու զարգացման փուլերը: Արարատյան թագավորության կազմավորումը և անկումը (9-6-րդ դդ. մ.թ.ա.): Երվանդունիների (հայկազյան) համահայկական պետությունը: Արեւմտյան Պարսկաստանը և Երվանդունիները: Ալեքսանդր Մակեդոնացին և հելլենիզմը Հայաստանում: Արտաշեսյան արքայատոհմի հաստատումը և Արտաշես 1-ին քաղաքական գործիչը: Տիգրան Մեծ Արտաշեսյան արքայատոհմի անկումը և Արշակունիների արքայատոհմի հաստատումը: Հին հայկական մշակույթը: Արշակունիների անկումը, Հայաստանի բաժանումները: Քրիստոնեության ընդունումն ու հայոց գրերի գյուտը որպես ազգի զոյապահպանության կռվաններ:

Հայ ժողովրդի պայքարը հանուն անկախության վերականգնման

5- 9-րդ դարերում: Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը ընդդեմ պարսկա-բյուզանդական բռնատիրության և ձուլման քաղաքականության 5-6-րդ դարերում: Արաբական արշավանքները Հայաստան և ժողավրդական ապստամբությունները 8-9-րդ դարերում: Հայկական մշակույթը 5-8-րդ դարերում:

Բագրատունիների թագավորության հիմնումն, ամրապնդումը, վերելքը և անկումը: Մելիք-թուրքերի արշավանքները և Չաքարյանների իշխանությունը:

Կիլիկիայի հայկական պետությունը (11-14-րդ դդ.): Ռուբինյան իշխանությունը և թագավորության հռչակումը Կիլիկիայում: Հայ-մոնղոլական դաշինքը, Եգիպտական արշավանքները և թագավորության անկումը:

Հայ ազատագրական շարժումները 16-18-րդ դդ.: Հայաստանի 1-ին և 2-րդ բաժանումները Պարսկաստանի և Թուրքիայի միջև: Ազատագրական շարժումների սկիզբը և հետագա ծավալումը 17-18-րդ դարերում: Իսրայել Օրի: Ազատագրական պատերազմներն Արցախում և Սյունիքում 1720-ական թվ. և դրանց վախճանը: Հովսեփ Էմինը և հայ ազատագրական շարժումը: Հայաստանի ազատագրության ծրագրերը: Հայկական մշակույթը 15-18-րդ դարերում:

Հայաստանը 19-րդ դարի առաջին կեսին: 1804-1813թթ. և 1826-1828թթ. ռուս-պարսկական պատերազմները և արևելյան Հայաստանի նվաճումը Ռուսաստանի կողմից: 1806-1812թթ. և 1828-1829թթ. ռուս-թուրքական պատերազմները և Հայաստանը: Պարսկահայերի և արևմտահայերի ներգաղթը:

Հայ ժողովրդի սոցիալ-տնտեսական ու քաղաքական դրությունը 19-րդ դարի երկրորդ կեսին: Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը 1850-1860-ական թվ.: 1877-1878թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և հայկական հարցի միջազգայնացումը: Հայ քաղաքական կուսակցությունների ձևավորումը, նրանց ծրագրերն ու գործելակերպը: Արևմտահայերի զանգվածային կոտորածները 1895-1896թթ.: Հայկական մշակույթը 19-րդ դարում:

Հայ ժողովուրդը առաջին աշխարհամարտի տարիներին: Հայկական հարցը 1912-1914թթ.: Առաջին աշխարհամարտի սկիզբն ու ընթացքը: Հայոց ցեղասպանության թուրքական ծրագիրն ու իրագործման փուլերը: Մեծ եղեռնը: Հայ ժողովրդի ինքնապաշտպանական մարտերը: 1917թ. փետրվարյան, հոկտեմբերյան հեղափոխությունները և Հայաստանը:

Հայաստանի առաջին հանրապետությունը (1918-1920թթ.): Հայ ժողովրդի 1918 թ.

մայիսյան հերոսամարտերը և Հայաստանի առաջին հանրապետության հռչակումը: Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական հասարակական-քաղաքական և մշակութային կյանքը: Արտաքին քաղաքականությունը: Սևրի պայմանագիրը: Թուրք-հայկական պատերազմը: Հանրապետության անկումը:

Հայաստանի խորհրդային հանրապետությունը 1920-1940թթ.: Խորհրդային իշխանության հաստատումը, առաջին քայլերը և տնտեսական ու քաղաքական կարևոր իրադարձությունները: Բռնաճնշումները և դրանց հետևանքները:

Հայ ժողովուրդը երկրորդ աշխարհամարտի տարիներին: Պատերազմի սկիզբը: Հայրենական Մեծ պատերազմը: Հանրապետության տնտեսության վերակառուցումը պատերազմի պահանջներին համապատասխան: Հայ ժողովրդի մասնակցությունը պատերազմին: Թիկունքի հերոսական աշխատանքը: Սփյուռքահայերի մասնակցությունը երկրորդ համաշխարհային պատերազմին: Հայրենական Մեծ պատերազմի ավարտը: Հայկական հարցը Պոտսդամի կոնֆերանսում:

Հայաստանի խորհրդային հանրապետությունը 1945-1991թթ.: Երկրի տնտեսության վերականգնումը: Հայաստանը Խրուշչովյան բարենորոգումների, Բրեժնևյան հասարակական-քաղաքական կյանքի լճացման տարիներին:

Գորբոշովյան վերակառուցման քաղաքականությունը, Արցախյան շարժումը և Սպիտակի ավերիչ երկրաշարժը:

Հայաստանի Հանրապետությունը 1991-2003թթ.: ԽՍՀՄ փլուզումը: Հայաստանի երկրորդ հանրապետության հռչակումը: Հողի սեփականաշնորհումն ու ձեռնարկությունների ապապետականացումը: Անցումը շուկայական հարաբերություններին: Թույլ տրված սխալներն ու հետևանքները: Հանրապետության արտաքին քաղաքականությունը: Յեղասպանության ճանաչման գործընթացը: Արցախյան հիմնահարցը: Հայրենիք-սփյուռք կապերը: Հայկական մշակույթը:

2 Փիլիսոփայություն 4 կրեդիտ, 120 ժամ

Փիլիսոփայության առարկան, տեղը և դերը մշակույթում:

Փիլիսոփայության կայացումը, փիլիսոփայական, դպրոցների և հիմնական ուղղությունների պատմական զարգացման հիմնական փուլերը, փիլիսոփայական գիտելիքների կառուցվածքը: Ուսմունք կեցության ինքնակազմակերպվածությունը: Իրականի և վերացականի հասկացությունները՝ տարածություն և ժամանակ, շարժում և զարգացում, դիալեկտիկա, դետերմինիզմ և ինդետերմինիզմ, դինամիկա և վիճակագրական օրինաչափությունները, աշխարհի մասին գիտական, փիլիսոփայական և կրոնական պատերազմումները:

Մարդը և հասարակությունը, մշակույթը, մարդը և բնությունը: Հասարակությունը և նրա կառուցվածքը, քաղաքացիական հասարակություն և պետություն, մարդը սոցիալական կապերի համակարգում:

Մարդը և պատմամասկան գործընթացը, անհատը և զանգվածները, ազատություն և անհրաժեշտություն, հասարակական զարգացման հասարակարգային և քաղաքակրթական հայեցակարգերը:

Մարդկային կեցության իմաստը. բնություն և ազատություն, ազատություն և պատասխանատվություն, բարոյականություն:

Ճշտություն և իրավունք, բարոյական արժեքներ, տարբեր մշակույթներում կատարյալ անհատի մասին պատկերացումները:

Գեղագիտական արժեքներ և նրանց դերը մարդկային կյանքում, կրոնական արժեքներ և խղճի ազատություն:

Գիտակցություն և իմացություն, ինքնագիտակցություն և անհատականություն: Իմացություն, ստեղծագործություն և պրակտիկա, հավատ և գիտելիք, հասկացողություն և բացատրություն: Ռացիոնալությունը և իռացիոնալությունը իմացության գործունեությունում: Ճշմարտության հիմնախնդիրը. իրականություն, մտածողություն, տրամաբանություն և լեզու, գիտական և ոչ գիտական իմացություն, գիտականության չափանիշներ: Գիտական իմացության կառուցվածքը, մեթոդը և ձևերը, զարգացման

միտումները: Գիտական հեղաշրջումները և ռացիոնալության տիպերի փոփոխությունը, գիտությունը և տեխնիկան: Մարդկության ապագան և արդիականության գլոբալ հիմնախնդիրները. քաղաքակրթությունների փոխազդեցությունը և ապագայի պատկերը:

3 Քաղաքագիտություն 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Քաղաքագիտության օբյեկտը և առարկան, մեթոդները և գործառնությունները: Քաղաքագիտության և այլ հասարակագիտական առարկաների փոխհարաբերությունները: Քաղաքական ուսմունքների հիմնական փուլերը (Անտիկ Աշխարհի, միջնադար, նոր և նորագույն շրջան): Հայ քաղաքական մտքի ավանդույթները, արմատները, սոցիոմշակութային հիմքերը: Արդի քաղաքագիտական դպրոցները:

Քաղաքականություն և քաղաքական իշխանություն: Քաղաքական իշխանության իրականացման մեխանիզմը, արդյունավետությունը և լեգիմիտությունը: Քաղաքական համակարգ: Քաղաքական ռեժիմ (վարչակարգ): Դեմոկրատիայի ժամանակակից տեսություններն ու մոդելները: Պետություն, գործառույթները, ձևերը: Պետական իշխանության մարմինները Հայաստանում: Իրավական և սոցիալական պետություն: Խորհրդարան և խարհրդարականություն: Կառավարման նախագահական, կիսանախագահական և խորհրդարանական ձևերի համեմատական վերլուծությունը:

Քաղաքական իշխանության սոցիալական սուբյեկտները: Շահերի խմբեր, քաղաքական լիդերություն և քաղաքակն լիդերներ, էլիտա: Ընտրություններ և ընտրական համակարգեր: ՀՀ ընտրական համակարգը: Քաղաքական կուսակցություններ և կուսակցական համակարգեր: Բազմակուսակցական համակարգի կայացումը Հայաստանում: Քաղաքական գործընթացներ: Քաղաքական արդիականացում: Քաղաքական արդիականացման առանձնահատկությունները ՀՀ-ում: Քաղաքական կոնֆլիկտներ և դրանց լուծման ուղիները: Քաղաքական տեխնոլոգիաներ:

Համաշխարհային քաղաքական գործընթացներ և միջազգային հարաբերություններ: Արդի համաշխարհային հարաբերությունների աշխարհաքաղաքական վերլուծություն: Հայաստանի ազգային շահերը նոր աշխարհաքաղաքական իրավիճակում:

Քաղաքական գլոբալիստիկա. ընդհանուր բնութագիրը, համամարդկային հիմնահարցերի լուծման քաղաքական ուղիները: Քաղաքական կանխատեսում:

4 Մշակութաբանություն 2 կրեդիտ, 60 ժամ

Ժամանակակից մշակութաբանության կազմը և կառուցվածքը, մշակույթի փիլիսոփայությունը և մշակութային մարդաբանությունը: Մշակութաբանությունը և մշակույթի պատմությունը, տեսական և կիրառական մշակութաբանության հետազոտությունների մեթոդիկան: Մշակութաբանության հիմնական հասկացությունները, մշակույթ, քաղաքականություն, մշակույթի ձևաբանություն, գործառնություններ և սուբյեկտներ, մշակույթի ծագումնաբանությունը և դինամիկան: Մշակույթի լեզուն և խորհրդանիշները, միջմշակութային հղորդակցում, մշակութային արժեքներ և ավանդույթներ, աշխարհի մշակութային պատկերը: Մշակույթի սոցիալական ինստիտուտներ, մշակութային նույնականությունը և արդիականացումը, մշակույթների տիպաբանությունը: Էթնիկական, ազգային, վերնախավային և զանգվածային մշակույթներ, մշակույթների արևելյան և արևմտյան տիպերը առանձնահատուկ և միջին մշակույթներ: Տեղային մշակույթներ, ժամանակակից համաշխարհային գործընթացներում մշակութային ընդհանրացման միտումները: Մշակույթը և բնությունը, մշակույթը և անհատը, մշակույթը և հասարակությունը, մշակույթը և արդիականության գլոբալ հիմնախնդիրները:

5 Իրավագիտություն 5 կրեդիտ, 150 ժամ

Պետությունն ու իրավունքը: Պետության և իրավունքի ծագումը, էությունը, հատկանիշները, գործառույթները, կառուցակարգը, ձևերը: Իրավունքի նորմերը և աղբյուրները: Նորմատիվային իրավական ակտերի հասկացությունը, տեսակները: Օրի-

նականության հասկացությունը:

Հայաստանի Հանրապետության իրավունքի համակարգը: Իրավունքի ճյուղերը: Սահմանադրական իրավունք:

Քաղաքացիական իրավունք: Իրավաբանական անձինք: Սեփականության իրավունք: Գրավի իրավունք: Գործարքներ և ներկայացուցչություն: Պարտավորություններ: Պայմանագիր: Ժառանգական իրավունք:

Աշխատանքային իրավունք: Վարչական իրավունք: Քրեական իրավունք: Հողային իրավունք: ՀՀ Հողային օրենսդրությունը:

ՀՀ դատական համակարգը: Դատախազության մարմինների համակարգը: ՀՀ ոստիկանության մարմինները: Արդարադատությունը և դրա խնդիրները:

Քաղաքացիական դատավարության իրավունքը: Քրեական դատավարության իրավունքը:

Միջազգային իրավունք: Միջազգային իրավունքի սկզբունքները և սուբյեկտները: Միջազգային պայմանագրեր: Միջազգային իրավունքի աղբյուրները:

6 Հայոց լեզու և հայ գրականություն 4 կրեդիտ, 120 ժամ

Լեզվի հիմնական գործառնությունները, լեզուն որպես մարդկային մտածողության արտահայտման ու մտքերի ձևավորման միջոց, որպես հաղորդակցության միջոց, որպես մշակութային արժեքների ստեղծման, պահպանման ու կուտակման միջոց, որպես հասարակական-քաղաքական միտումների կրող:

Աշխարհի լեզուները և լեզվաընտանիքները, հայոց լեզվի տեղը հնդեվրոպական լեզվաընտանիքում:

Հայոց լեզվի զարգացման պատմական շրջանները (գրաբար, միջին հայերեն, ժամանակակից հայոց լեզու՝ արևելահայ և արևմտահայ գրական լեզուներ): Հայոց գիրը և գրչությունը: Մեսրոպյան այբուբենի ստեղծման համազգային պատմական նշանակությունը:

Ուղղագրության, կետադրության և ուղղախոսության ժամանակակից համակարգերը, որպես գրավոր և բանավոր խոսքի կարևորագույն չափանիշներ:

Խոսքի կուլտուրայի հիմքերն ու բաղկացուցիչները. ոճաբանություն և ճարտասանական արվեստի հիմունքները:

Ժամանակակից հայերենում ոճի հիմնական տեսակների բնութագրումը. գործառնական, իրադրական և անհատական ոճեր:

Գործառնական ոճեր:

Առօրյա խոսակցական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Գրական լեզվի ներկա վիճակի և նրա հետագա զարգացման ընթացքի առումով առօրյա խոսակցական ոճի ազդեցության դրական և բացասական միտումները: Ժամանակակից հայոց գրական լեզվի անաղարտության պահպանման հիմնական խնդիրները:

Գիտական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Գիտական և կրթական-ուսումնական ոլորտների գործունեության լեզվական-խոսքային չափանիշները:

Վարչագործարարական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Վարչատնտեսական, օրենսդիր, օրինաստեղծ և պետական կառավարման, ինչպես նաև քաղաքական, միջազգային, դիվանագիտական ոլորտներում կիրառվող լեզվական-խոսքային չափանիշների առանձնահատկությունները: Այդ ոլորտներին վերաբերող փաստաթղթերի կազմման և դրանց համակարգման հիմնական սկզբունքները: Գովազդային տեքստերի ձևավորման և դրանց մատուցման հիմնական եղանակները:

Հրատարակախոսական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Հուզական- հոգեբանական ներգործության և փաստարկվածության ու տրամաբանական մոտեցումների համադրումը որպես այդ ոճի գործառնության հիմնական սկզբունք:

Գեղարվեստական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Այդ ոճի հիմնական չափանիշների պարզաբանումը հայ և համաշխարհային գրական մեծագույն արժեքների օրինակով:

Ճարտասանական արվեստի պատմության և հիմնական սկզբունքների համառոտ

ակնարկ:

Ճարտասանական արվեստի կազմախոսական-քնախոսական հիմքերը. ձայնի դրվածքը, շնչառության տեխնիկան, հնչյունի ձևավորման և արտաբերման տեխնիկան ու կուլտուրան: Խոսքի կազմակերպման հոգեբանական, հուզական և տրամաբանական մեխանիզմները:

7 Ռուսաց լեզու և խոսքի մշակույթ 4 կրեդիտ, 120 ժամ

Գյուղատնտեսության համար մասնագետներ պատրաստելու խնդիրները որոշարկում են «Ռուսաց լեզու» դասընթացի հաղորդակցական և պրակտիկ բնույթը անհատական խոսքի և երկխոսության, ընթերցելու և գրելու, ընկալման և խոսակցական ունակությունների ձևավորումը և զարգացումը:

Գործառնական-իմաստաբանական հիմքի վրա խմբավորված քերականական գիտելիքների ուսուցումը դիտակտիկ սկզբունքների և ուսումնական նյութի բաշխվածության հաշվառումը: Նվազագույնի հասցված բառային քերականական նյութի մատուցումը որպես խոսքի կուլտուրայի կատարելագործման, խոսակցական սխալների կանխատեսման և դրանց վերացման լեզվական հիմք:

ՌԽուսացանվող լեզվի երկրի մշակույթը և ավանդույթները:

Խոսքի բարեկանոնության (կանոնավարության) տարբեր միջոցների կիրառումը որոշակի իրավիճակներում:

Խոսելու ունակությունը. անհատական խոսքի և երկխոսության կազմակերպումը օգտագործվող պարզ բառային-քերականական միջոցների կիրառմամբ:

Հրապարակային խոսքի հիմունքները (բանավոր հաղորդում, զեկույց և այլն):

Խոսքի ընկալումը. անհատական խոսքի և երկխոսության ըմբռնումը կենցաղային և մասնագիտական հաղորդակցման ոլորտներում:

Ընթերցանություն. տեքստերի տեսակները, ոչ բարդ տեքստեր և մասնագիտական ուղղվածության տեքստեր:

Գրավոր խոսքի ունակություն. համառոտագրում, ռեֆերատ, հաղորդում, դրույթներ: Վարչագործարարական ոճ (դիմում, ստացական, արձանագրություն, տեղեկանք և այլն):

8 Օտար լեզու 8 կրեդիտ, 240 ժամ

Անգլերեն լեզու

Հնչյունների արտասանության, ինտոնացիայի, շեշտադրական համակարգի և ուսուցանվող լեզվում խոսքի ռիթմի յուրահատկությունը, տառադարձության ընթերցանությունը:

Ընդհանուր և տերմինաբանական բնույթի 2000 ուսուցողական բառային միավորով բառապաշարի նվազագույն:

Ընդհանուր կիրառման բնագավառի /կենցաղային, տերմինաբանական, ընդհանուր գիտական, պաշտոնական և այլն/ հասկացություն բառապաշարների տարբերակման մասին:

Հասկացություն բառակազմական հիմնական միջոցների մասին:

Հասկացություն ազատ և կայուն բառակապակցությունների, դարձվածաբանական միավորների մասին:

Գրավոր և բանավոր հաղորդակցության ժամանակ առանց իմաստի աղճատման ընդհանուր բնույթի հաղորդակցումն ապահովող քերականական երևույթներ:

ՌԽուսումնասիրվող լեզվի երկրների մշակույթը և սովորույթները:

Բանավոր խոսքը: Պաշտոնական և ոչ պաշտոնական շփման ընդհանուր հաղորդակցական իրադրություններում առավել չափով օգտագործվող հարաբերականորեն պարզ բառային-քերականական միջոցների օգտագործումը երկխոսության մեջ և անհատական խոսքում: Հրապարակային խոսքի հիմունքները /բանավոր հաղորդում,

զեկույց/:

ՈՒՆկնդրում: Կենցաղային և մասնագիտական հաղորդակցման բնագավառներում երկխոսության և անհատական խոսքի ըմբռնումը:

Ընթերցանություն: Տեքստերի տեսակները, ոչ բարդ գործնական բնույթի և լայն մասնագիտական ուղղվածության տեքստեր:

Գրավոր խոսքը: Խոսքային ստեղծագործությունների տեսակները, կենսագրություն, փոքր զեկույցներ, անձնական նամակ, գործնական նամակ, ռեֆերատ:

Գերմաներեն լեզու

Ծրագիրը ենթադրում է գերմաներեն լեզվի իմացության գործնական կիրառում, լեզվին բնորոշ ճիշտ շեշտադրություն և արտասանություն: Քերականական անհրաժեշտ գիտելիքների ձեռք բերումը, նրանց կիրառումը բանավոր խոսքում և թարգմանչական աշխատանքում: Ուսուցողական ընդհանուր բառապաշարի և տերմինաբանական բնույթի 2000 բառային նվազագույն միավոր:

Բառապաշարի տարբերակում ըստ կիրառման բնագավառի /կենցաղային, տերմինաբանական, գիտական, պաշտոնական/:

Ընդհանուր հասկացություն բառակազմությանը վերաբերող միջոցների մասին:

Ընդհանուր հասկացություն ազատ և կայուն բառակապակցությունների և դարձվածաբանության վերաբերյալ:

Քերականական հմտությունների իմացությունը գրավոր և բանավոր հաղորդակցության ժամանակ առանց աղճատման ընդհանուր բնույթի հաղորդակցումն ապահովելու համար:

9 Ֆիզիկական կուլտուրա 240 ժամ

Ֆիզիկական կուլտուրան ուսանողների ընդհանուր կուլտուրական և մասնագիտական պատրաստվածության գործընթացում: Նրա սոցիալ-կենսաբանական հիմունքները: Ֆիզիկական կուլտուրան և սպորտը որպես հասարակական երևույթներ:

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը ֆիզիկական կուլտուրայի մասին:

Անհատի ֆիզիկական կուլտուրան:

Ուսանողի առողջ կենսակերպի հիմքերը: Աշխատունակության օպտիմալացման նպատակով ֆիզիկական կուլտուրայի միջոցների օգտագործման առանձնահատկությունները:

Ընդհանուր ֆիզիկական և հատուկ պատրաստությունը ֆիզիկական դաստիարակության համակարգում:

ՍՊՈՐՏ. Սպորտի կամ ֆիզիկական վարժությունների համակարգի անհատական ընտրություն:

Ուսանողների մասնագիտական-կիրառական, ֆիզիկական պատրաստությունը:

Ինքնուրույն պարապմունքների մեթոդիկայի հիմունքները և սեփական օրգանիզմի վիճակի ինքնավերահսկումը:

10 Տնտեսագիտական սոցիոլոգիա 3 կրեդիտ, 90 ժամ

ՀՀ-ում ժողովրդավարական և սոցիալ-տնտեսական նոր հարաբերությունների ձևավորումը և նոր մեխանիզմների ներդրումը արմատական փոփոխություններ են առաջ բերել հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում: Շուկայական հարաբերությունների զարգացման պայմաններում կարևորվում է նաև նոր սոցիալ-աշխատանքային հարաբերությունների՝ մասնավորապես սոցիալ-հոգեբանական գործոնի դերը, ինչը կարևոր նշանակություն ունի աշխատանքի արտադրողականության գործում: Այս տեսանկյունից «Տնտեսագիտական սոցիոլոգիա» առարկայի դասավանդումը ուսանողների համար կարող է ունենալ տեսական և գործնական նշանակություն:

Առարկայի ծրագրում ընդգրկված են շուրջ 10 թեմաներ, որոնք հնարավորություն են

տալիս քննարկելու հետևյալ կարևոր խնդիրները.

Տնտեսագիտական սոցիոլոգիան որպես գիտություն, ուսումնասիրության առարկան, օբյեկտը, խնդիրները, ֆունկցիաները: Տնտեսագիտական սոցիոլոգիայի զարգացման փուլերը և դպրոցները:

- Տնտեսագիտական սոցիոլոգիայի ուսումնասիրության մեթոդները: Ընտրանք: Փաստաթղթերի վերլուծություն, դիտում, հարցում: Հետազոտության արդ-յունքների վերլուծություն:
- Տնտեսական մոտիվացիա և ռացիոնալիզմի տիպեր: Պահանջմունքների դա-սակարգման Ա.Մալրուի սանդղակի բնութագրությունը:
- Աշխատաշուկայի ձևավորումը և զարգացումը սոցիոլոգիայում: Գործազրկության ձևերը և դրա սոցիալ-հոգեբանական հետևանքները:
- Տնտեսական ադապտացիա: Ադապտացիայի ձևերը և էտապները: Ադապտացիայի դեկավարման օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնները:
- Աշխատանքային կոնֆլիկտներ: Կոնֆլիկտների ծագման պատճառները, ձևերը և լուծման ուղիները:
- Սոցիալ-տնտեսական շերտավորում, շարժունություն, անհավասարություն: Սոցիալ-տնտեսական շերտավորման պատճառները, չափանիշները, ձևերը:
- Գործարարության հիմնախնդիրները տնտեսագիտական սոցիոլոգիայում: Գործարարության զարգացման պատմական տիպերը: Գործարարի սոցիալ-հոգեբանական կերպարի բնութագրությունը:
- Մարդը տնտեսական գաղափարախոսության համակարգում: Տնտեսական գաղափարախոսության ձևերը:
- Փող, ֆինանսներ, բորսա, հարկեր: Դրանց սոցիալ-հոգեբանական տեսանկյունները:

11 Տնտեսագիտության տեսություն 10 կրեդիտ, 300 ժամ

Տնտեսագիտության տեսության բնօրինակը հիմնունքները:

Տնտեսագիտության տեսության առարկան, գործառնությունները և մեթոդները: Տնտեսագիտության տեսության զարգացման հիմնական փուլերը: Տնտեսական մտածելակերպի հիմնական սկզբունքները: Բարիքը և նրա դասակարգումը: Պահանջմունքներ, ռեսուրսներ: Արտադրության գործոններ: Տնտեսական ընտրություն: Տնտեսական հարաբերություններ: Մեփականություն և տնտեսավարում: Տնտեսական համակարգերը, դրանց տիպերը և մոդելները: Արտադրական հնարավորությունների կորեր: Տնտեսական արդյունավետություն: Տնտեսական ռազմավարություն և տնտեսական քաղաքականություն:

Միկրոտնտեսագիտություն: Ծուկա: Առաջարկի օրենք, պահանջարկի օրենք: Անհատական և շուկայական պահանջարկ, հավասարակշռված գին: Սպառողի և արտադրողի ավելցուկներ, սպառողի և արտադրողի վարքագծերի տեսությունները: Պահանջարկի գործոնները: Եկամտի էֆեկտ և փոխարինման էֆեկտ: Առաձգականություն: Առաջարկը և նրա գործոնները: Մահմանային արտադրողականության անկման օրենքը: Մասշտաբի էֆեկտ: Մենաշնորհ, բնական մենաշնորհ, գնի էությունը, գործառնությունները և համակարգը, գնային խտրականություն: Մրցակցությունը և նրա տեսակները: Օլիգոպոլիս, մենաշնորհային մրցակցություն, մուտքի և ելքի արգելքները ճյուղում, համեմատական առավելություն: Ձեռնարկության հասկացությունը արտադրության համակենտրոնացումը և կենտրոնացումը, դվերսիֆիկացիա: Արտադրական գործառնությ: Արտադրության գործունեության շուկաներ: Ծախսերը և դրանց տեսակները, հաստատում, փոփոխում, հաշվապահական, տնտեսական, սահմանային ծախսեր, այլընտրանքային ծախսեր: Հաշվապահական և տնտեսական շահույթ: Հասույթի և ծախսերի միջին և սահմանային մեծությունները, արդյունավետություն, փոխհատուցում արտադրության մասշտաբից (նվազող, ամփոփոխ, աճող): Ձեռներեցության տնտեսական բնույթը, գործառնությունները և ակտիվացման պայմանները, տնտեսական ռիսկ:

Աշխատանքի շուկա: Աշխատանքի առաջարկը և պահանջարկը: Աշխատավարձ և զբաղվածություն, բյուջետային սահմանափակում, անտարբերության կոր: Կապիտալի շուկա: Տոկոսադրույք և ինվեստիցիա: Հողի շուկա: Ռենտա: Ընդհանուր հավասարակշռություն և բարեկեցություն: Եկամուտների բաշխում: Անհավասարություն: Պետության դերը:

Մակրոտնտեսագիտություն: Ազգային տնտեսությունը որպես ամբողջություն: Մակրոտնտեսական ցուցանիշներ: Համախառն ներքին արդյունք, նրա չափման եղանակները: Ազգային եկամուտ: Տնօրինվող անձնական եկամուտ: Գների ինդեքսները: Ազգային հարստություն, նրա կառուցվածքը: Համախառն ներքին արդյունքի դինամիկան ՀՀ-ում: Ազգային տնտեսության ճյուղային և բաժանմունքային կառուցվածքներ: Ամբողջական պահանջարկ և ամբողջական առաջարկ, դրանց հավասարակշռությունը

/AD-AS մոդելը/: Սպառում, խնայողություն, դրանց միջին և սահմանային հակումները, գործառույթները: Խնայողություն և ինվեստիցիա: Մակրոտնտեսական հավասակշռություն և իրական տոկոսադրույք / IS- LM մոդելը/: Մուլտիպլիկատորի էֆեկտը: Գործազրկությունը և նրա ձևերը: Ինֆլյացիան և նրա տեսակները: Տնտեսական պարբերաշրջանները: Տնտեսական աճը և տնտեսական զարգացումը: Տնտեսական աճի մոդելները: Պետական ծախսեր և հարկեր: Փողի էությունը, փողի շուկա, փողի պահանջարկը և առաջարկը, դրամաշրջանառություն, փողի տեսությունները: Պետական բյուջե, նրա դիֆիցիտը և ավելցուկը, արժույթի ֆիքսված և լողացող կուրս: Բանկային համակարգ: Դրամավարկային քաղաքականություն: Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ: Արտաքին առևտուր և արտաքին քաղաքականություն: Վճարային հաշվեկշիռ: Տարադրամի կուրսը:

Անցումային շրջանի հիմնական գծերը և առանձնահատկությունները ՀՀ-ում: Սեփականաշնորհում: Բաշխումը և եկամուտները: Տնտեսության կառուցվածքային տեղաշարժերը: Սոցիալական ոլորտի վերափոխումները: Բաց տնտեսության ձևավորումը:

ԸԲԲ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԵՎ ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉ

1 Բարձրագույն մաթեմատիկա 10 կրեդիտ, 300 ժամ

Անալիտիկ երկրաչափություն: Կոորդինատների մեթոդ: Հիմնական խնդիրները հարթության վրա: Ուղղի հավասարման տարբեր տեսքերը հարթության վրա: Երկու ուղիղների կազմած անկյունը: Երկրորդ կարգի կորեր:

Գծային հանրահաշիվ: Որոշիչներ և նրանց հատկությունները: Չափանի վեկտորների սիստեմի գծային կախվածությունը և անկախությունը: Բազիս: Վեկտորների սիստեմի ռանգը: Գծային ձևափոխություններ և նրանց մատրիցը: Անցում մի բազիսից մյուսին: Մատրիցի սեփական արժեք և սեփական վեկտոր: Նրանց հատկությունները: Քառակուսային ձևեր: Քառակուսային ձևի բերումը կանոնական տեսքի:

Մաթեմատիկական անալիզ: Թվային հաջորդականություններ: Անվերջ փոքր և անվերջ մեծ հաջորդականություններ և նրանց հատկությունները: Չուզամետ հաջորդականությունների հատկությունները: Մոնոտոն հաջորդականություններ: «պ» թիվը: Մեկ փոփոխականի ֆունկցիան: Ֆունկցիայի սահմանը և անընդհատությունը: Երկու նշանավոր սահմաններ: Անընդհատ ֆունկցիայի հատկությունները: Ֆունկցիայի ածանցյալը և նրա երկրաչափական իմաստը: Ֆունկցիայի դիֆերենցիալը: Բարձր կարգի ածանցյալներ և դիֆերենցիալներ: Դիֆերենցիալ հաշվի հիմնական թեորեմները: Անորոշությունների բացումը: Ֆունկցիայի հետազոտումը դիֆերենցիալ հաշվի մեթոդներով և գրաֆիկի կառուցումը: Մի քանի փոփոխականների ֆունկցիաներ:

Հիմնական հասկացողություններ, սահմանը և անընդհատությունը, մասնակի ածանցյալներ, դիֆերենցիա: Ածանցյալ ըստ ուղղության: Գրադիենտ: Ֆունկցիայի էքստրեմումները: Նվազագույն քառակուսիների մեթոդը: Անորոշ ինտեգրալ: Անորոշ ինտեգրալի հաշվման եղանակները: Ռացիոնալ կոտորակների, իռացիոնալ և եռանկյունաչափական արտահայտությունների ինտեգրումը: Որոշյալ ինտեգրալ և նրա հատկությունները: Նյուտոն-Լայբնիցի բանաձևը: Որոշյալ ինտեգրալի հաշվման եղանակները: Անհսկական ինտեգրալներ: Որոշյալ ինտեգրալի կիրառությունները: Սովորական դիֆերենցիալ հավասարումներ: Անջատվող փոփոխականներով, համասեռ և համասեռի բերվող հավասարումներ: Առաջին կարգի գծային և գծայինի բերվող հավասարումներ: Երկրորդ կարգի գծային հաստատուն գործակիցներով համասեռ և ոչ համասեռ հավասարումներ: Թվային շարքեր: Շարքի զուգամիտությունը և տարամիտությունը: Դրական անդամներով շարքերի զուգամիտության հայտանիշները: Նշանափոխ շարքեր: Կամայական անդամներով շարքերի զուգամիտությունը: Բացարձակ և պայմանական զուգամետ շարքեր: Ֆունկցիոնալ շարքեր: Աստիճանային շարքեր: Թեյլորի և Մակլորենի շարքեր:

2 Ինֆորմ.տեխնոլ. և համակարգեր 6 կրեդիտ, 180 ժամ

Գասընթացի բովանդակությունը և խնդիրները:

Ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաները որպես հաշվիչ տեխնիկայի միջոցների, կապի, ինֆորմացիայի պահպանման և արտապատկերման միջոցներ: Տնտեսագիտական ինֆորմացիան, նրա դերը, դասակարգումը, ինֆորմացիայի ֆիզիկական ու տրամաբանական կառուցվածքները, քանակական բնութագրերը: Ինֆորմացիայի հավաքագրման, գրանցման, նախապատրաստման և մշակման տեխնոլոգիական գործընթացի նախագծումը: Ինֆորմացիայի ավտոմատ մշակման համակարգի նախագծման մեթոդիկան ու կազմակերպումը: Խնդիրների ալգորիթմացում, համակարգերի մաթեմատիկական, ծրագրային և տեխնիկական ապահովում, կիրառական ծրագրերի փաթեթներ: Տվյալների բանկեր և բազաներ: Տվյալների ինտեգրացված մշակումը և պահպանումը:

Տվյալների բազաների հառավարման համակարգեր: Ինֆորմացիայի ավտոմատ մշակումն ու կառավարման գործառույթները: Օպերատիվ կառավարման ինֆորմացիայի մշակման ավտոմատացումը: Կոմերցիոն ցանցի կիրառումը: «Բանկ-կլիենտ» համակարգը: Կառավարման տակտիկական և ռազմավարական խնդիրների ինֆորմացիայի ավտոմատ մշակումը: Ինֆորմացիոն համակարգերն ու ավտոմատացված աշխատատեղերը: Բազմաֆունկցիոնալ ծրագրային կոմպլեքսները որպես ինտեգրացված ինֆորմացիոն համակարգի ստեղծված հիմք: Ցանցային տեխնոլոգիաներ: Համակարգչային ցանցեր, ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների առանձնահատկությունները: Լոկալ համակարգչային ցանցեր, գլոբալ ցանցեր: Ինֆորմացիայի պաշտպանությունը ինֆորմացիոն համակարգում: Ինֆորմացիայի պաշտպանման միջոցներն ու եղանակները:

Գասընթացի առարկան, խնդիրները, ինֆորմատիկայի դերը, համակարգիչների տեսական հիմունքները:

3 Տնտեսա-մաթ. մեթոդներ և մոդելավորում 7 կրեդիտ, 231 ժամ

Էկոնոմիկա - մաթեմատիկական մոդելավորում

Գծային ծրագրավորման հիմնական խնդիրը (ԳԾԽ), նրա ստանդարտ և կանոնական ձևերը: Գծային ծրագրավորմանը բերվող խնդիրների օրինակներ: ԳԾԽ-ի լուծման երկրաչափական և սիմպլեքս եղանակները: Երկակի խնդիրների կազմումը, նրանց տնտեսագիտական մեկնաբանությունները: Գծային ծրագրավորման տրանսպորտային խնդրի ձևակերպումը և լուծման մեթոդները: Ոչ գծային ծրագրավորման խնդիրների օրինակներ:

Արտադրական ֆունկցիաներ, նրանց տեսակները: Էկոնոմիկո-մաթեմատիկական մոդելների դասակարգումը, օպտիմալության չափանիշի ընտրությունը, փոփոականների և սահմանափակումների համակարգը:

Էկոնոմիկո-մաթեմատիկական մոդելավորումը անասնաբուծության մեջ: Կերային ռացիոնի, հոտի օպտիմալ կազմի որոշման, կերերի օպտիմալ օգտագործման խնդիրների մոդելավորումը:

Տնտեսագիտական պրոցեսների մոդելավորումը բուսաբուծության մեջ: Ցանքատարածությունների օպտիմալ կառուցվածքի, ցանքաշրջանառության օպտիմալ տարբերակի որոշման խնդիրների մաթեմատիկական մոդելների մշակումը: Արտադրության օպտիմալ մասնագիտացման և տեղաբաշխման խնդրի մոդելավորումը:

Մեքենա-տրակտորային հավաքակալայանի օպտիմալ կազմի որոշման, օպտիմալ համալրման և օպտիմալ օգտագործման խնդիրների առանձնահատկությունները և մոդելավորումը:

4 Վիճակագրություն 10 կրեդիտ, 321 ժամ

Ծրագրում գետեղվել են այն հիմնական հարցերը, որոնք վերաբերում են ժամանակակից վիճակագրության հիմունքներին: Նրա առաջին մասում արտացոլված են «Վիճակագրության ընդհանուր տեսության», իսկ երկրորդ մասում՝ «Սոցիալ տնտեսական վիճակագրության» հիմունքները:

«Վիճակագրության ընդհանուր տեսության» մեջ տրվում է գիտության առարկայի սահմանումը, մեթոդը, խնդիրները, ուսումնասիրվում է վիճակագրական տվյալների դիտարկման, ամփոփման և խմբավորման մեթոդաբանությունը, միջին մեծությունները ու վարիացիայի ցուցանիշները, փոխկապակցությունները, սոցիալ-տնտեսական երևույթների դինամիկան:

«Սոցիալ տնտեսական վիճակագրության» մեջ առանձնակի ուշադրության են արժանացել գների, ֆինանսների, պետ բյուջեի և բանկերի, ապահովագրության, վարկի և դրամաշրջանառության, արտադրության և շրջանառության ծախքերի վիճակագրության, ազգային հաշիվների համակարգի, մակրոտնտեսական ցուցանիշների վիճակագրության, վճարային և առևտրային հաշվեկշիռների, ապրանքաշրջանառության (մեծածախ, մանրածախ, համախառն և զուտ) վիճակագրության ցուցանիշներին վերաբերող բաժինները: Ժողովրդագրության, բնակչության, աշխատաշուկայի տնտեսության առանձին ճյուղերի արտադրանքի, մասնավորապես գյուղատնտեսության արտադրանքի հաշվառման, բուսաբուծության և անասնաբուծության ճյուղերի արտադրանքների, միջազգային համադրումների, աշխատանքի, աշխատավարձի և արտադրողականության, բնակչության կենսամակարդակի :

5 Կենսագործունեության անվտանգություն 3 կրեդիտ 90 ժամ

Ներածություն: «Կենսագործունեության անվտանգություն» առարկայի դերը, նպատակն ու խնդիրները: «Մարդ-մեքենա-միջավայր» համակարգը: Վտանգավոր և վնասակար արտադրական գործոնների բնութագիրը և առողջ ու անվտանգ աշխատանքային պայմանների ստեղծման հիմնական ուղիները: Կենսագործունեության անվտանգության միջոցառումների ներդրման տնտեսական արդյունավետության որոշումը: «Կենսագործունեության անվտանգության» բնագավառին վերաբերող նորմատիվա-իրավական փաստաթղթերը, հիմնական օրենսդրական ակտերը, աշխատանքային, քաղաքացիական և քրեական օրենսգրքերը: «Կենսագործունեության անվտանգության» ծառայության կառուցվածքը և խնդիրները, ղեկավարների և մասնագետների իրավունքներն ու պարտականությունները այս բնագավառում: Արտադրական վնասվածության և մասնագիտական հիվանդությունների ուսումնասիրման մեթոդները, տնտեսական հետևանքները և գնահատման եղանակները: Կենսագործունեության անվտանգության միջոցառումների պլանավորումը և ֆինանսավորումը: Աշխատատեղերի օդերևութաբանական և միկրոկլիմայական պարամետրերի նորմավորման սկզբունքները և նորմա-

ները, չափման և հսկման միջոցներն ու եղանակները: Արտադրական աղմուկ, վիբրացիա և վնասակար ճառագայթումներ: Դրանցից պաշտպանվելու եղանակները, չափման և հսկման միջոցները: Էլեկտրոնարվածից պաշտպանվելու կազմակերպչական միջոցառումներն ու տեխնիկական միջոցները: Ամպրոպապաշտպանություն: Հրդեհ, հրդեհների սոցիալ-տնտեսական հետևանքները: Շենքերի և շինությունների հրակայունությունը, դրա բարձրացման եղանակները: Կրակմարիչ տեխնիկա: Տեսակները, կառուցվածքը և աշխատանքի սկզբունքը: Հակահրդեհային ահազանգում և ջրամատակարարում: Հրդեհի ժամանակ մարդկանց էվակուացիայի, նյութական միջոցների հեռացման և պահպանման կարգը:

6 Էկոնոմետրիկա 6 կրեդիտ, 180 ժամ

Դասընթացի հիմնական թեմաներն են՝ էկոնոմետրիկ մոդելավորման հիմնական սապեկտները, էտապները և հիմնահարցերը: Չույգային ռեգրեսիա և կոռելյացիա, բազմակի ռեգրեսիա և կոռելյացիա, փոքր քառակուսիների մեթոդը, կոռելյացիայի բազմակի և մասնակի գործակիցները, դետերմինացիայի բազմակի գործակիցը ժամանակային շարքերը էկոնոմետրիկ հետազոտություններում, տրենդաին /միտումի/, պարբերական բաղադրիչի և սեզոնայնության բացահայտումը, ժամանակային շարքերի մոդելների հիման վրա կանխատեսման իրականացումը: Վիճակագրական տվյալների վերլուծության և ընդհանրացման հիմնախնդիրները, ավտոկոռելյացիա, Դարվին Վոթսոնի չափանիշը :

7 Ագրոէկոլոգիա և շրջակա միջավայրի պաշտպանություն 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Կենսոլորտը և մարդը: Էկոհամակարգեր, օրգանիզմները և միջավայրի փոխհարաբերությունները: Ագրոէկոհամակարգերը և դրանց գործելակերպը տեխնոգենեզիսի պայմաններում: Շրջակա միջավայրի գլոբալ հիմնախնդիրները: Բնական ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործման և բնության պահպանության էկոլոգիական սկզբունքները: Միջազգային համագործակցությունը և շրջակա միջավայրի պահպանության հիմնախնդիրները: Մթնոլորտի օդի, ջրի, հողերի, բուսական ու կենդանական աշխարհի պահպանությունը և դրանց արդյունավետ օգտագործումը: Քիմիացման էկոլոգիական հիմնախնդիրները: Բույսերի պաշտպանության կենսաբանական պայքարը և շրջակա միջավայրը: Երկրագործության ավանդական և այլընտրանքային համակարգերը: Կենսաբազմազանությունը և էկոհամակարգերի կայունությունը: Էկոլոգիական տեսակետից անվտանգ գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության տեխնոլոգիաները: Կայուն էկոհամակարգերի ստեղծման սկզբունքները: Ռեսուրսախնայողական տեխնոլոգիաները գյուղատնտեսության մեջ: Ագրոէկոլոգիական մոնիթորինգ, տարածքների էկոլոգիական վիճակի գնահատումը: Էկոլոգիական քաղաքականությունը և գյուղատնտեսության էկոլոգիացման հիմնախնդիրները:

8 Քաղ. պաշտպանություն և անվտանգությունը արտակարգ իրավիճակներում

5 կրեդիտ, 171 ժամ

Ներածություն: Արտակարգ իրավիճակների և քաղաքացիական պաշտպանության համակարգը, խնդիրներն ու նշանակությունը: Քաղաքացիական պաշտպանության կառուցվածքն ու կազմավորումները: Արտակարգ իրավիճակներ, դրանց դասակարգումը, բնութագրերը, և կանխարգելման ուղիները: Ռադիացիոն և քիմիական վարակման օջախներ: Տեղանքի ռադիոակտիվ վարակում, ռադիոակտիվ վարակվածության աղբյուրները և ռադիոակտիվ ճառագայթման չափման միավորները: Մարտական բուռնավոր քիմիական նյութերի դասակարգումը, բնութագիրը, ներգործության ձևերը և դրանցից պաշտպանվելու եղանակները: Ռադիացիոն և քիմիական իրադրության գնահատման մեթոդները: Դոզաչափական և քիմիական հետախուզության սարքերի տեսակները, կա-

ռուցվածքը և աշխատանքի սկզբունքները: Բնակչության պաշտպանության կազմակերպումը արտակարգ և պատերազմական իրավիճակներում: Ապաստարաններ, հակառադիացիոն և պարզագույն թաքստոցներ: Անհատական պաշտպանական միջոցների տեսակները, դրանց պահպանման, բաշխման և օգտագործման կարգը:

Արտակարգ իրավիճակների ռիսկի գնահատումը: Ռիսկի կվանտիֆիկացիան, անհատական ռիսկի ուսումնասիրման և գնահատման մեթոդները: Արտակարգ և պատերազմական իրավիճակներում գյուղատնտեսական օբյեկտների գործունեության կայունության ապահովման հիմնական ուղղություններն ու մեթոդները: Արտակարգ և պատերազմական իրավիճակներում փրկարարական և անհետաձգելի վթարային-վերականգնողական աշխատանքների կազմակերպումն ու անցկացումը: Գյուղատնտեսության վարումը ռադիոակտիվ աղտոտվածության պայմաններում:

9 Անասնաբուժական արտադրանքների վերամշակում և պահպանման տեխնոլոգիա

4 կրեդիտ, 120 ժամ

Կաթի և կաթնամթերքների սննդային և կենսաբանական արժեքները: Կաթի կազմը, ֆիզիկական և քիմիական հատկությունները: Կաթի նախնական մշակումը տնտեսություններում: Անարատ կաթնամթերքների, պաղպաղակի, պանիրների, կարագի և կաթնային պահածոների արտադրության տեխնոլոգիաները:

Մսի քիմիական կազմը: Անասունների մորթի տեխնոլոգիան: Մսի նախնական մշակումը: Երշիկների, ապուխտների, կիսաֆաբրիկատների և մսային պահածոների արտադրության տեխնոլոգիաները: Չվի կազմը, նրանից պատրաստված սառեցված և չորացված ձվամթերքների արտադրության տեխնոլոգիան:

Կաշիների ստացման տեխնոլոգիան: Կաշիների դասակարգումը: Կաշիների ներկման գործընթացները: Կաշիների դաբաղումը, պիկելումը: Թավշակաշվի և մորթիների ստացման արտադրական գործընթացները:

10 Ընդհանուր քիմիա 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Ատոմի կառուցվածք, կապերի տեսակները, V խմբի տարրեր, նրանց միացությունները: Ազոտական և ֆոսֆորական պարարտանյութեր: Օքսիդավերականգման ռեակցիաներ, օքսիդացման աստիճան: Քիմիական կինետիկա, կատալիզ, ֆոտոքիմիական ռեակցիաներ: Լուծույթներ: Քիմիական հատկությունները, կոնցենտրացիաների արտահայտման ձևերը: Քիմիական հավասարակշռություն, ուժեղ և թույլ էլեկտրոլիտներ: Ջրածնական ցուցիչ՝ pH, բուֆերային ազդեցություն, pH-ի որոշումը գունաչափական եղանակով, ինդիկատորներ: Հիդրոլիզ, հիդրոլիզի հաստատուն, հիդրոլիզի աստիճան: Լուծելիության արտադրյալ: Նստվածքների առաջացման պայմանը: Կոմպլեքս միացություններ, նրանց կիրառումը անալիտիկ քիմիայում: Որակական անալիզ՝ կատիոնների, անիոնների խմբերը, խմբային և մասնակի ռեակցիաներ: Քանակական անալիզ: Կշռային անալիզ: Ծավալային անալիզ՝ չեզոքացման մեթոդ: Օքսիդավերականգման մեթոդ՝ պերմանգանատչափություն, իոդաչափություն: Քրոմատոգրաֆիա:

11 Մանրէակենսաբանության հիմունքներ 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Առարկայի խնդիրները: Միկրոօրգանիզմների խմբերը, դասակարգումը, անվանակարգումը: Միկրոօրգանիզմների ձևը և կառուցվածքը, ֆիզիոլոգիան, փոփոխականությունը, արտաքին միջավայրի գործոնների ազդեցությունը միկրոօրգանիզմների կենսագործունեության վրա, միկրոօրգանիզմների տարածվածությունը բնության մեջ և դերը նյութերի շրջանառությունում: Ուսմունք ինֆեկցիայի մասին, իմունիտետ: Խմորման արտադրությունների մանրէակենսաբանություն:

12 Անասնաբուժական արտադրության արտադրանքի տեխնոլոգիա

3 կրեդիտ, 90 ժամ

Անասնապահությունը որպես ժողովրդական տնտեսության առաջատար ճյուղ, վարձան համակարգը, նախապայմանները և հիմնախնդիրները: Ռեզիլիենտ անասնապահության կողմնորոշիչները:

Գյուղատնտեսական կենդանիների տնտեսական հատկանիշները, ցեղագոյացման գործոնները, ցեղերի դասակարգումը և կատարելագործման ու շրջայնացման խնդիրները:

Կենդանիների համակազմվածքը, աճի ու զարգացման օրինաչափությունները, հաշվառման մեթոդները: Նախիրների և հոտերի սերնդատվությունը, վերարտադրությունը և մթերատվությունը:

Բուծման հիմունքները, սելեկցիոն տոհմային պլան: Կենդանիներին կերակրման հիմունքները: Կերերի դասակարգումը, դրանց սննդարարության համալիր գնահատումը: Նորմավորված կերակրման խնդիրները: Անասնապահության կերի բազայի ամրապնդման ուղիները: Տավարաբուծության, ոչխարաբուծության, խոզաբուծության, թռչնաբուծության և մասնավոր անասնաբուծության այլ ճյուղերի արտադրատեխնոլոգիական խնդիրները: Անասնաբուժական համակարգի, սպասարկող այլ ծառայությունների և անասնաբուժական մթերքների ու հումք վերամշակող ձեռնարկությունների ներդաշնակվածությունը ճյուղին:

13 Բուսաբուժական արտադրության արտադրանքի տեխնոլոգիա 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Բուսաբուծությունը որպես՝ արտադրության ճյուղ, նրա խնդիրները: Դաշտային մշակաբույսերի խմբավորումը: Սերմնաբուծությունը որպես բերքտվության բարձրացման կարևոր պայման: Հացահատիկային և հատիկաընդեղեն մշակաբույսերի սորտային կազմը, կենսաբանական առանձնահատկությունները և մշակության տեխնոլոգիաները; Կարտոֆիլի, շաքրի և կերի ճակնդեղների, ծախախտտի և կերային մշակաբույսերի կենսաբանական և մշակության առանձնահատկությունները:

Բանջարաբուծությունը որպես բուսաբուծության ճյուղ: Բանջարաբուստանային մշակաբույսերի սորտային կազմը և մշակության տեխնոլոգիաները բաց և փակ գրունտում:

14 Այգեպտղաբուծություն 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Բուսաբուծությունը որպես գիտություն և արտադրության ճյուղ, նրա խնդիրները: Դաշտային մշակաբույսերի խմբավորումը, նրանց ընդհանուր բնութագիրը և ժող. տնտեսական նշանակությունը: Հանրապետության համար կարևորագույն մշակաբույսերի կենսաբանական և մշակության առանձնահատկությունները, սորտային կազմը: Դրանց մշակության տեխնոլոգիաների առանձնահատկությունները գյուղացիական /ֆերմերային/ տնտեսություններում: Հիմնական մշակաբույսերի կենսաբանական առանձնահատկությունները, սորտային կազմը և մշակության տեխնոլոգիաները բաց և փակ գրունտում: Խաղողի վազի և պտղատու մշակաբույսերի ագրոկենսաբանական հիմունքները: Վեգետատիվ բազմացում և տնկանյութի աճեցման տեխնոլոգիա, այգու հիմնումը և խնամքը, խաղողի և պտուղների արտադրության մասնագիտացումը և սորտերի տեղաբաշխումը ըստ ՀՀ գյուղատնտեսական գոտիների: Սորտերի կենսաբանական և արտադրատնտեսական առանձնահատկությունները:

15 Բուսաբուժական արտադրանքի վերամշակման և պահպանման տեխնոլոգիա

4 կրեդիտ, 132 ժամ

Որպես վերամշակման օբյեկտ բուսական հումքի բնութագիրը և որակի գնահատումը, հացահատիկի, լոբազգիների, յուղատու մշակաբույսերի, կարտոֆիլի, բանջարեղենի, մրգերի և հատապտուղների, շաքարի ճակնդեղի և ծխախոտի նախապատրաստման և վերամշակման սկզբունքները, մեթոդներն ու գործընթացները, դրանց էությունը և արտադրության տարբեր ոլորտներում կիրառման առանձնահատկությունները:

Բուսաբուծական արտադրանքի պահպանության սկզբունքները, մեթոդներն ու եղանակները, հացահատիկի, լոբազգիների, յուղատու մշակաբույսերի, կարտոֆիլի, բանջարեղենի, մրգերի և հատապտուղների, շաքարի ճակնդեղի և ծխախոտի պահպանության տեխնոլոգիաները:

Հացահատիկի, լոբազգիների, յուղատու մշակաբույսերի, կարտոֆիլի, բանջարեղենի, մրգերի և հատապտուղների, շաքարի ճակնդեղի և ծխախոտի վերամշակման տեխնոլոգիաները, պահածոյագործության և զինեգործության հիմունքները, կոմբինացված կերերի արտադրություն:

16 Անասնաբուծական մթերքների ապրանքագիտություն և ստանդարտացում

4 կրեդիտ, 120 ժամ

Ընդհանուր ապրանքագիտություն: Անասնաբուծական մթերքների և հումքի դասակարգումը ըստ ծագման, քիմիական կազմի, մշակման աստիճանի և դրանց տեսականին: Մթերքների և հումքի որակի ապրանքագիտական գնահատման եղանակները, էներգետիկ գնահատումը:

Մասնավոր ապրանքագիտություն. մսի և մսամթերքների ապրանքագիտություն, կաթի և կաթնամթերքների ապրանքագիտություն, ձվի և ձվամթերքների ապրանքագիտություն, մեղրի և մեղվաբուծական այլ մթերքների ապրանքագիտություն, ձկան և ձկանմթերքների ապրանքագիտություն, անասնաբուծության հումքի ապրանքագիտություն, մթերքների և հումքի ստանդարտավորումն ու որակի կառավարումը:

17 Բուսաբուծական մթերքների ապրանքագիտություն և ստանդարտիզացիա

4 կրեդիտ, 120 ժամ

Առարկայի ծրագիրը իր մեջ ընդգրկում է ապրանքների ձևավորման համար անհարժեշտ հիմնական հարցերը, հաշվի առնելով գիտության նվաճումները և ճյուղի զարգացման հեռանկարները:

Բուսաբուծական մթերքների ապրանքագիտության տեսության հիմունքները: Ապրանքների սպառողական արժեքները, ապրանքագիտության ստեղծման պատմությունը և զարգացումը:

Ապրանքագիտությունը որպես գիտական դիսպլինին՝ կապված ազգաբնակչության կենսամակարդակի բարձրացման ընդհանուր գործընթացի հետ: Որակի բարձրացումը, պահպանումը, ապրանքների կորուստների իջեցումը, մարդկանց սննդի կազմի բարելավումը, տեսականու ընդլայնումը և ստանդարտացման կատարելագործումը:

Ապրանքի որակը: Ապրանքի որակը որպես սպառողական արժեքի գլխավոր հատկություն:

Որակի ցուցանիշները և մակարդակը: Ապրանքի որակի գնահատման ժամանակ օգտագործվող ցուցանիշները, նշանակման երկարակետությունը, էրգոնոմիկան և էսթեթիկական ցուցանիշները:

Որակի կախվածությունը տարբեր գործոններից, արտադրության, շրջանառության և օգտագործման ոլորտներից:

Արտադրանքի տեսակը: Արդի ժամանակաշրջանում ապրանքի որակի բարձրացման և պահպանման նշանակությունը:

Բուսաբուծական մթերքների հետազոտման և որակի հսկողության եղանակները: Բուսաբուծական մթերքների օրգանոլեպտիկ, չափադրական, էքսպերտ, ռեգիստրացիոն, հաշվարկային և սոցիոլոգիական հետազոտությունները:

Մթերքների հետազոտման և հսկողության տեսակները: հետազոտությունների արդյունքների ճշտության գնահատականը և ապրանքի որկի գնահատման մակարդակի եղանակները:

Բուսաբուժական մթերքների ստանդարտացումը: Ստանդարտացման դերը բուսաբուժական մթերքների արտադրության, տեղափոխման, պահպանման և իրացման գործում: Ստանդարտացման պետական համակարգը: Ստանդարտների կատեգորիաները և տեսակները: Ստանդարտների և տեխնիկական պայմանների մշակումն ու հաստատումը: Ստանդարտների գործունեության ժամկետները և նրանց ներդրումը:

18 Ինֆորմատիկա 6 կրեդիտ, 180 ժամ

Դասընթացի առարկան, խնդիրները, ինֆորմատիկայի դերը, համակարգիչների տեսական հիմունքները:

Համակարգիչների ստեղծման ու զարգացման փուլերը: Ֆունկցիոնալ սարքերի տրամաբանական ֆունկցիաները, սարքի տրամաբանական սխեման: Տրամաբանական դիզայնի, կոնյուկցիա և բացասում գործողությունները:

Համակարգիչների տեխնիկական ապահովումը, ներքին և արտաքին սարքեր, պրոցեսոր:

Ինֆորմատիկայի մուտքագրման, ելքավորման և հաղորդման սարքեր:

Համակարգային ծրագրեր՝ օպերացիոն համակարգեր, ծրագրեր, թաղանթներ, դրայվերներ և ուտիլիտներ: Գործիքային ծրագրային ապահովումը որպես ծրագրավորման համակարգ, ծրագրավորման լեզվի և միջավայրի համակարգը և ստանդարտ գործառույթների գրադարանը:

Ալգորիթմացում: Ալգորիթմացումը, խնդիրների լուծման ալգորիթմների կառուցման մեթոդները: Ալգորիթմի հատկությունները:

Հաշվողական գործընթացների տեսակները, ալգորիթմի նկարագրման եղանակները, ալգորիթմի որակի որոշման եղանակները, ալգորիթմի մշակման փուլերը և կարգը:

Ծրագրավորում: Ծրագրավորումը որպես ինֆորմատիկայի ճյուղ, ծրագրեր կազմելու մեթոդներն ու ձևերը: Ծրագրավորման լեզուների դասակարգումը, ծրագրերի մշակումը և կատարման փուլերը:

Համակարգչային համակարգեր և ցանցեր: Համակարգչային ցանցերը և դրանց տիպերը:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԿՐԹԱԲԼՈԿ

1 ՀՀ Արտադրողական ուժերի տեղաբաշխում 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Առարկայի նպատակն է հաշվառման և աուդիտի մասնագետներին տալ որոշակի գիտելիքներ ՀՀ բնական և արտադրողական ներուժի, բնակչության, տնտեսության կարևորագույն ճյուղերի տեղաբաշխման ներկա վիճակի և զարգացման հեռանկարների միտումների վերաբերյալ:

Առարկան ուսումնասիրում է արտադրողական ուժերի էությունը, սոցիալ-տնտեսական բնույթ, նրա կազմը, կառուցվածքը, տեղաբաշխման ուժեղ և թույլ կողմերը տարածության և ժամանակի մեջ, տեղաբաշխման օրինաչափություններն ու առանձնահատկությունը, սահմաններն ու ներքին կապերը: Ռեսուրսների տեղաբաշխումը բնականի և տնտեսականի հետ ընդգրկում է նաև արտադրանքները, վերամշակման կարողությունները, պահպանումը, կուտակումները, ապրանքային շղթաները, նրանց վեկտորական և ծավալային արժեքները: կարևորվում է ռեսուրսների պաշարների և վիճակի գնահատումը, օգտագործման կանոնակարգման ժամկետավորման,

գնահատման և աուդիտի համար: Ուսումնասիրում է հաղորդակցման ուղիների նպաստավորությունը, անվտանգությունը, ծախսատարությունը, այլընտրանքը, միջազգային տնտեսական կապերը և այլն:

Ագրարային և մյուս ոլորտների բնական և արտադրական ռեսուրսների տեղաբաշխումը:

Առարկայի ուսուցման անհարժեշտությունը էլ ավելի է մեծանում, քանի որ շուկայի պայմաններում ռեսուրսների տիրապետման, տնօրինման և օգտագործման գործում նվազում է պետության և աճում՝ առանձին տնտեսավարող սուբյեկտների դերը, հետևապես, աճում է նաև գործին քաջատեղյակ տնտեսագետ մասնագետների դերը:

2 ԱՂՀ զարգացման կանխատեսում և պլանավորում 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Առարկայի ուսումնասիրությունը իրականացում է հետևյալ հիմնական թեմաների գծով:

- Կանխատեսում և պլանավորում առարկայի էությունը և խնդիրները
- Կանխատեսման և պլանավորման մեթոդաբանական հիմունքները
- Կանխատեսման էությունը և դասակարգումը
- Կանխատեսման և պլանավորման հիմնական մեթոդները
- Սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի ու պլանների համակարգը և դրանց կառուցվածքը
- Ռ-ազմավարական պլանավորում
- Բիզնես-պլանի էությունը, կառուցվածքը և մշակման կարգը
- Գյուղատնտեսական առաջադիմության կանխատեսում և պլանավորում
- ԱԱՀ ռեգիոնալ և մթերային ենթահամալիրների և գյուղատնտեսության վարման համակարգերի, ենթակառուցվածքների, վերամշակվող արդյունաբերության ու առևտրի, փոխադրումների զարգացումը կանխատեսումը և պլանավորումը
- Ինվեստիցիաների և սոցիալական զարգացման կանխատեսումը և պլանավորումը
- Գնազոյացման և շահույթի պետական կարգավորումը:

3 Բնօգտագործման էկոնոմիկա 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Տնտեսության զարգացումը , էկոլոգիական գործոնները և խնդիրները: Տնտեսության էկոլոգիացումը: Բնօգտագործման օրինաչափություններն ու սկզբունքները: Տեխնա-ծինից զարգացման կայուն տիպի անցման ուղղությունները: Տնտեսության զարգացման տեխնոլոգիան տիպի սահմանափակումը՝ ՀՀ տնտեսության տնտեսավարման ռազմավարությունը:

Տնտեսական համալիրների զարգացման էկոլոգիացումը և բնական ռեսուրսների օգտագործումը: ԱԱՀ անտառային համլիր, ջրային ռեսուրսներ, վառելիքա-էներգետիկ, մետալուրգիական, պարենի վերամշակման, տրոնսպորտային ենթահամալիրները:

Շրջակա միջավայրի աղտոտումից պաշտպանելու տնտեսական հիմունքները: Բնօգտագործման ցուցանիշների օպտիմալացման առանձնահատկությունները, հասց-ված վնասի որոշումը, տնտեսական ցուցանիշները: Էկոլոգո-տնտեսագիտական շրջանացում: Բնական ռեսուրսների գնահատում: Նյութական արտադրության էկոլոգիական գնահատումը: Բնօգտագործման տնտեսական արդյունավետությունը Տնտեսության էկոլոգիացման մեխանիզմները: Պետությունը և շուկան շրջակա միջավայրի պահպանության գործում: Էկոլոգիացման տնտեսական մեխանիզմները և էկոլոգիական ճգնաժամի հաղթահարումը:

Հիդրոսֆերայի էկոլոգիական և տնտեսական հիմունքները: Բնապահպանության և ԳՏՄ-ի փոխազդեցությունը: Մարդկային գործոնի դերը: Բնապահպանական անվտանգություն:

Էկոլոգիական համակարգերի կառավարումը և մոնիտորինգը: Բնապահպանական և ռեսուրսախնայողական բիզնես-ծրագրերի տնտեսական հիմնավորումը:

Ձեռնարկության բնատնտեսական դիագնոստիկական և նրա ցուցանիշները: ՀՀ բնօգտագործման իրավիճակը, շրջակա միջավայրի պահպանության ուժեղ և թույլ կողմերը, խոչընդոտները, հնարավորությունները:

Բնօգտագործման կազմակերպությունների արտադրական կապիտալը, արտադրական և աշխատանքային ծախսումները, դրանց արդյունավետության որոշման կարգը: Արդյունավետության ցուցանիշները: Արդյունավետ բնօգտագործման 21-րդ դարի առաջնային ուղղություններ: Շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների օգտագործման վրա տնտեսական գործունեության ազդեցությունը բնութագրող հիմնական տնտեսական ցուցանիշները: Ռեսուրսօգտագործման տնտեսական արդյունավետության ցուցանիշները, դրանց որոշման մեթոդիկան:

Շրջակա միջավայրի պահպանության համագործակցության և մոնիտորինգի կառույցները:

4 ԱԱՀ էկոնոմիկա 5 կրեդիտ, 150 ժամ

Տնտեսական օրենքների դրսևորման բնույթը գյուղատնտեսության մեջ: Գյուղատնտեսության արտադրական ռեսուրսների / հողի, ջրի, կապիտալի, աշխատանքի/ զնահատման պահանջի և տնտեսական արդյունավետության որոշման մեթոդաբանությունը, ցուցանիշները: Կապիտալի պտույտը և շրջապտույտի փուլերի զնահատումը: Կապիտալ ներդրումների պահանջի և ներդրման արդյունավետության զնահատումը, նվազագույն ռեսուրսների և տարբերակների ընտրությունը:

Գյուղատնտեսության ընդլայնված վերարտադրությունը՝ առանձնահատկությունները, աղբյուրները, ցուցանիշները, տիպերը: Ինտենսիվացումը որպես վերարտադրության ձև՝ ներկա փուլի առանձնահատկությունները: Ինտենսիվության և ինտենսիվացման տնտեսական արդյունավետության որոշման մեթոդիկան, ցուցանիշների համակարգը: Գյուղատնտեսության համախառն և ապրանքային արտադրանքը, վերջնական արդյունքը: Համախառն արդյունքի բաշխումը: Պարենային ազգային անվտանգություն:

Արտադրության տնտեսական արդյունավետության էությունը, մակարդակները, ցուցանիշները, կանոնական և իրական տնտեսության պայմաններում: Ինքնարժեք՝ տեսակների հաշվարկման մեթոդաբանությունը, արտերկրների փորձը, իջեցման հիմնախնդիրները: Աշխատանքի արտադրողականության հաշվարկման մեթոդաբանությունը, մակարդակը, դինամիկան և ցուցանիշները: Ռեսուրսների ամբողջական արտադրողականություն: «Նվազող հատույց» և «Մահմանային օգտակարություն»: Համախառն և զուտ եկամուտ, շահույթ, եկամտաբերություն և շահութաբերություն: Ռեսուրսների ամբողջական արդյունավետություն:

Արտադրողական ուժերի և արտադրանքների տեղաբաշխման և մասնագիտացման գիտական հիմունքները, ցուցանիշների համակարգը գյուղատնտեսության մեջ: Կենտրոնացում, համակենտրոնացում և ագրոարդյունաբերական ինտեգրացիա:

Տարածաշրջանների էկոնոմիկա:

Գնագոյացումը և ագրարային շուկայի համակարգը:

Բուսաբուծական և անասնաբուծական առանձին ճյուղերի էկոնոմիկան / արտադրության զարգացում, տեղաբաշխում, մասնագիտացում, ինտենսիվացում, տնտեսական արդյունավետության բարձրացման հիմնախնդիրներ/: SWOT վերլուծություն:

5. Արտադրության կազմակերպում արդյունաբերական կազմակերպություններում

7 կրեդիտ, 210 ժամ

Ռեսուրսային ներուժի /հողի, արտադրամիջոցների, աշխատուժի/ ձևավորումը և ռացիոնալ օգտագործման կազմակերպումը,

- արդյունաբերական ձեռնարկությունների արտադրության /տնտեսության

վարման համակարգ, ներտնտեսային կանխատեսում և պլանավորում, մասնագիտացում, ճյուղերի ռացիոնալ զուգակցում, արտադրության համակենտրոնացում, ձեռնարկությունների և ստորաբաժանումների չափեր, տնտեսական հաշվարկ շուկայի պայմաններում և աշխատողների նյութական խթանում/ռացիոնալ կազմակերպումը,

- բուսաբուծական ու անասնաբուծական ճյուղերի և օժանդակ արդյունաբերական արտադրության կազմակերպումը,
- արդյունաբերական ձեռնարկությունների արտադրատնտեսական կապերն ագրոպարենային համակարգի մյուս ոլորտի /գյուղատնտեսական հումք վերամշակող, նյութատեխնիկական միջոցներ ապահովող, սպասարկումներ կազմակերպող/ ձեռնարկությունների /կազմակերպությունների/ հետ:

Գասընթացում ուսուցանվում է նաև գյուղատնտեսական ձեռնարկությունների արտադրանքի պահպանման, վերամշակման և իրացման կազմակերպման հարցերը:

6 Մարքեթինգ 4 կրեդիտ, 120 ժամ

Մարքեթինգի մուտքը ՀՀ: Առանձնահատկությունները և առաքելությունները, հիմնադրույթները, սկզբունքները, ռազմավարությունն ու մարտավարությունը, տեսակետները, ծրագրերը, կազմակերպման սկզբունքները:

Մարքեթինգի շրջակա միջավայրը, գործոնների դասակարգումը, մակրոմիջավայրի /չվերահսկվող/ միկրոմիջավայրի /վերահսկվող/ գործոնները: Ուժեղ և թույլ կողմերը:

Մարքեթինգի հետազոտության համակարգը: Սպառողների ապրանքների, ապրանքային շուկաների, մրցակցության, մատակարարների, առևտրային միջնորդների, տեղեկատվության համակարգերի ուսումնասիրություն:

Սպառողական շուկաներ և գնորդների գնային ուսումնասիրությունը: Սպառողների սպառման վարքի «Սև արկղ»: Մարքեթինգի դրդիչ գործոնները և սպառողների պատասխան ռեակցիան: Սպառողների բնութագիրը և գնումների գործընթացը:

Շուկայի հատվածավորման էությունը, սկզբունքները, չափանիշները: Շուկայի հատվածի բնութագրիչները: Նպատակային հատվածի գրավման ալգորիթմը:

Ապրանքը մարքեթինգի համակարգում: Էությունը, մակարդակները, կենսացիկլերը, ներկայացումը շուկայում: Ապրանք-նորույթ:

Գները և գնագոյացումը մարքեթինգի համակարգում: Մարքեթինգային գների համակարգը: ՀՀ շուկայում գործող գների համակարգը, մակարդակը և դինամիկան: Գյուղատնտեսական արտադրանքի և գյուղին վաճառվող արտադրամիջոցների գների համարժեքությունը:

Մարքեթինգի կազմակերպման սկզբունքները: Մարքեթինգը տարբեր ոլորտներում: Ագրոմարքեթինգ և քոնսալթինգ: Ֆինանսական մարքեթինգ, մարքեթինգը մտավոր կապիտալի շուկայում, կապիտալ շինարարության օբյեկտների մարքեթինգ, ապահովագրական և արտերկրների հետ համատեղ ձեռնարկությունների մարքեթինգ: Միջազգային մարքեթինգ:

Ագրարային շուկաներ: Էությունը, տեղը, դերը, առանձնահատկությունները, պաշտպանվածությունը, ապրանքային և ֆինանսական կառուցվածքը: Գների համակարգը: Պահանջարկը և առաջարկը: Ներմուծում և արտահանում:

7 Առևտրի էկոնոմիկա 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Առևտրական խնդիրները և ուսումնասիրման մեթոդաբանությունը:

Առևտրի դերը և տեղը ՀՀ տնտեսության մեջ: ՀՆԱ-ի ինդեքս-դեֆլյատորը: Պարենային և ոչ պարենային ապրանքների ապրանքաշրջանառության ծավալները, կառուցվածքը, սպառման և արտադրության ծավալների հաշվեկշիռները: Ֆիզիկական

ծավալների ինդեքսները:

Առևտրային համակարգի կազմակերպատնտեսական կառուցվածքը: Առևտրային քաղաքականության իրականացումը և մոնիտորինգի կառուցվածքը:

Առևտրի համակարգի հիմնական կապիտալը: Դրա դասակարգումը, գնահատումը, կազմը և կառուցվածքի տնտեսական գնահատումը, վիճակը բնութագրող ցուցանիշները, հաշվառումը: Արտադրամիջոցների խորացումը և ընդլայնումը: Կապիտալի մաշումը և վերականգնումը: Մաշվածքի գծային, լրացուցիչ, նախնական, ետընթաց, հավասարաչափ, հավասարաչափ - արտադրված ձևերը:

Շրջանառու կապիտալի նորմավորումը, նորմատիվը, շրջապտույտը:

Հիմնական և շրջանառու կապիտալի օգտագործումը արդյունավետության ցուցանիշները, հաշվարկման կարգը:

Առևտրային կազմակերպությունների աշխատանքային ռեսուրսների օգտագործման արդյունավետությունը: Աշխատանքի արտադրողականություն և բարձրացման ուղիները:

Ինվեստիցիաների պահանջի և տնտեսական արդյունավետության բիզնես ծրագրեր:

Առևտրային կազմակերպությունների արտադրական և շրջանառության ծախսերը: Դրանց դասակարգումը, կազմը կառուցվածքը: Ինքնարժեքի հասկացությունը, հաշվարկման օբյեկտները: Ծախսերի շրջապտույտը:

Դրամական հոսքերը և պաշարների համախառն և զուտ եկամուտը: Միջանկյալ արտադրանքը և ավելացված արժեքը: Փողի շրջապտույտը: Գինը և գնագոյացումը առևտրի համակարգում: Առանձնահատկությունները: Գների համակարգը: Գների ինդեքսացիան և ինդեքսները:

Առևտրային կազմակերպությունների գործունեության տնտեսական արդյունավետության ցուցանիշների համակարգը, որոշման մեթոդիկան:

Մարքեթինգը առևտրի համակարգում: Սկզբունքները, ֆունկցիաները, տիպերը, հիմնադրույթները, շրջակա միջավայրը, հետազոտության համակարգը: Ապրանքը մարքեթինգի համակարգում: Ապրանքշարժի և առաջարժի պլանավորումը: Առաջարժը որպես հաղորդակցման ձև, հաղորդակցման մշակման էտապները, տարրերը: Առաջարժը արտերկրի շուկաներում: Մեծածախ և մանրածախ առևտուր: Անհատական վաճառք և իրացման խթանումը:

Սպառողական շուկաներ և գնորդների վարքը: Շուկայի հատվածավորումը: Պահանջ-մուտքների հետազոտումը և սպառողների վարքի մոդելավորումը: Պահանջմուտքի ձևավորումը և իրացման խթանումը /ԻտրքՅՌ-/: Աշխատանք հասարակայնության հետ /Public relations/:

8 Հարկեր և հարկային քաղաքականություն 3 կրեդիտ, 90 ժամ

ՀՀ բյուջետային համակարգի էությունը և բյուջետային հարաբերությունների կարգավորման հիմունքները: ՀՀ պետական և համայնքային բյուջեները: ՀՀ բյուջետային համակարգը: Բյուջեի եկամուտները և ծախսերը: Բյուջեի եկամուտների կազմավորման աղբյուրները և ծախսերի ուղղություններն ըստ դասակարգման առանձին հոդվածների: Բյուջեի դեֆիցիտը և ծածկման ուղիները: Բյուջեների կազմման, քննարկման և հաստատման առանձնահատկությունները: Արտաբյուջետային հիմնադրամների էությունը և նշանակությունը: Հարկ վճարողները, հարկային գործակալ, հարկեր հավաքագրողները: Հարկման օբյեկտներ, հարկատրման միավորներ, հարկերի կազմավորման աղբյուրները, հարկային ժամանակաշրջան: Հարկադրույքը, դրա ձևերը և տեսակները: Հարկային արտոնությունները, դրանց էությունը, նշանակությունը, տեսակները և դասակարգումը: Հարկերի վճարման եղանակները և կարգը: Հասկացություն հարկային համակարգի մասին և նրա հիմնական տարրերը: Հարկերի դասակարգումը և դրանց չափանիշները: Հարկեր իրավաբանական և ֆիզիկական անձանցից: Համապետական և տեղական հարկեր: ՀՀ հարկային համակարգը: Հարկային համակարգի կառավարումը, դրանց գործառնությունները, նպատակները և խնդիրները: Ավելացված արժեքի հարկի, ակցիզային հարկի, շահութահարկի, եկամտահարկի, գույքահարկի, հողի հարկի էութ-

յունը, դրանց հարկման օբյեկտները, վճարողները, դրույքաչափերը, հաշվարկման և բյուջե վճարման կարգն ու ժամկետները: Հաստատագրված վճարների, պետական և տեղական տուրքերի, մաքսատուրքի էությունը և հաշվարկման կարգը: Հարկեր վճարողների և հարկային մարմինների իրավունքները, պարտականություններն ու պատասխանատվությունը: Հարկային իրավախախտումների դեպքում պատասխանատվությունը, հարկային ստուգումների տեսակները, նպատակները և մեթոդները: Հարկման քաղաքականությունը գյուղատնտեսության բնագավառում:

9 ԱՊՀ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ 4 կրեդիտ, 120 ժամ

Գյուղատնտեսության կառավարման էությունը, հասկացությունը, օրինաչափությունները, սկզբունքները, կազմակերպության ներքին ու արտաքին միջավայրը, կառավարման համակարգի հասկացությունը և այլն: Կառավարման նպատակները, դրանց ընտրությունը, հստակ առաքելության սահմանումը: Նպատակների նվաճման գործում իրականացվող ֆունկցիաները (գործառույթները)՝ ռազմավարական պլանավորում, նրա տիպերը և իրացումը, շարժառիթի դերը պահանջումների և վարձահատույցի կազմակերպման գործում: Կառավարչական որոշումների ընդունման, վերահսկողության և հաղորդակցման կազմակերպման հարցերը: Կատարողների վրա ներգործության մեթոդները՝ տնտեսական, կազմակերպա-կարգադրական և սոցիալ-հոգեբանական: Կառավարման կադրերին՝ նրանց ընտրության, գնահատման, տեղաբաշխման, դաստիարակման, ռեզերվի պատրաստման, աշխատանքի կազմակերպման ու նորմավորման հարցերին: Կազմակերպության գործունեության արդյունավետության ապահովումն է հակամարտությունների ռիսկի, գիտատեխնիկական առաջադիմության, աշխատանքի և արտադրանքի որակի, մատակարարման և իրացման կառավարման հարցերին և այլն:

10 Աշխատանքի կազմակերպումը ԱՊՀ կազմակերպություններում 4 կրեդիտ, 120 ժամ

Աշխատանքը որպես հասարակականորեն օգտակար գործունեություն, աշխատանքի շուկան շուկայական տնտեսության համակարգում, աշխատանքային ռեսուրսներ, զբաղվածություն, աշխատանքի բաժանում և կոոպերացիա, աշխատանքի արտադրողականություն և արդյունավետություն, աշխատանքի պայմաններ, աշխատանքի և հանգստի ռեժիմ, աշխատանքային գործընթացների կազմակերպում, աշխատանքի նորմավորում, եկամուներ և աշխատանքի վարձատրություն, սոցիալական զարգացում և կենսամակարդակ, աշխատանքի կառավարում շուկայական հարաբերությունների համակարգում:

11 Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ 4 կրեդիտ 120 ժամ

Միջազգային տնտեսական հարաբերությունների հասկացությունը, բնորոշումը, առարկան, մեթոդները, խնդիրները և գործառույթները: Միջազգային տնտեսական հարաբերությունների դերը տնտեսական և սոցիալական զարգացման գործում: Աշխատանքի միջազգային բաժանումը, տնտեսական կապերի զարգացման փուլերը: Արտադրության միջազգային մասնագիտացում, կոոպերացում: Արտաքին առևտրի տեսությունները: Տնտեսական կապերի ձևերը և տեսակները: Միջազգային առևտուրը տնտեսական հարաբերությունների համակարգում: Համաշխարհային շուկայական գների համակարգ: Տեխնոլոգիաների միջազգային առևտուր: Ծառայությունների միջազգային առևտրի տեսակները, շուկայի կարգավորումը: Ազատ տնտեսական գոտիների կազմակերպման անհրաժեշտությունը: Արտաքին տնտեսական գործարքներ, պայմանագրերի տեսակները: Առևտրային տերմիններ: Միջազգային արժույթային հարաբերություններ, արժույթային քաղաքականություն: Կապիտալի արտահանում, միջազգային հաշվարկներ: Ֆինանսավարկային միջազգային կազմակերպություններ: Տնտեսական ինտեգրացիա, զարգացման փուլերը և ձևերը: Տնտեսական համագործակցության կազմակերպման անհրաժեշտությունը:

Աշխատուժի միջազգային միգրացիա, պատճառները, կարգավորումը: Հայաստանի արատաքին տնտեսական կապերը: Օտարերկրյա ներդրումներ: Արտաքին կապերի հետագա զարգացումը: Հայաստանի ինտեգրացումը միջազգային կառույցներին: Պետության դերը արտաքին կապերի կարգավորման գործում:

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՅՆԵՐԻ ԿՐԹԱԲԼՈԿ

1 *Ցինանսներ, դրամաշրջանառություն, վարկ 6 կրեդիտ, 180 ժամ*

Դրամի առաջացման և կիրառման նախադրյալները և անհրաժեշտությունը: Դրամի էությունը և գործառույթները: Շուկայական տնտեսության պայմաններում դրամի դերն ու զարգացումը: Դրամի տեսակները և դրանց առանձնահատկությունները: Դրամաշրջանառությունը և նրա կառուցվածքը: Տնտեսական շրջանառությունում դրամի թողարկումը: Կանխիկ դրամական շրջապտույտ և դրամաշրջանառություն, դրամաշրջանառության օրենքները և դրամական շրջապտույտի պետական կարգավորման մեթոդները: Անկանխիկ դրամաշրջանառություն և անկանխիկ հաշվարկների համակարգ: Հասկացություն պետության դրամական համակարգի, նրա ծագման և զարգացման պատմության մասին: Թղթադրամներ ու վարկային դրամներ և դրանց շրջանառության օրինաչափությունները: Արժեզրկման պատճառները և էությունը, դրա դրսևորման ձևերը: Արժեզրկման գործընթացի օրինաչափությունները և դրա կարգավորումը՝ մեթոդները, սահմանները, հակասությունները: Առանձին պետությունների դրամական համակարգերը: Արժութային համակարգ և արժութային հարաբերություններ՝ դրանց հասկացությունը, կատեգորիաները, տարրերը, զարգացումները: Արժութային կարգավորման համակարգում պետության վճարային և հաշվարկային հաշվեկշիռը: Վարկի անհրաժեշտությունը, էությունը, օրենքները և գործառույթները: Վարկի տեսակները և ձևերը: Վարկի դերը և սահմանները: Վարկը միջազգային տնտեսական հարաբերություններում: Վարկավորման ընթացակարգը, վարկային և փոխառության պայմանագրեր, դրանց իրավական և համեմատական բնութագրերը. վարկերի վերադարձման ու դրանց ապահովման և տոկոսադրույքների հաշվարկման եղանակները, վարկային հարաբերությունների իրավական կարգավորումը ՀՀ-ում: Փոխատվական տոկոս և նրա դերը: Փոխատվական տոկոսի մակարդակի ձևավորման հիմունքները: Փոխատվական տոկոսի սահմանները և վճարման աղբյուրները: Բանկերի առաջացումը, էությունը և դրանց դերն ու գործառույթները տնտեսության զարգացման գործում: Բանկային համակարգի հասկացությունը, նրա տարրերը, բանկերի տեսակները: Կենտրոնական բանկեր և դրանց գործունեության հիմունքները: Կենտրոնական բանկերի գործառույթները: Դրամավարկային քաղաքականության հիմունքները: Առևտրային բանկերը և դրանց գործունեությունը (գործառնությունները և ծառայությունները): Բանկերի կազմակերպարկարական ձևերը, վերակազմավորումը և լուծարումը: Ոչ բանկային վարկային կազմակերպությունները, դրանց դերը ֆինանսական շուկայում, գործունեության իրավական կարգավորումը: Միջազգային ֆինանսական և վարկային ինստիտուտներ:

2 ԱՊՐԱՆՔԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ 5 կրեդիտ, 150 ժամ

Ապրանքագիտության տեսություն առարկան, խնդիրները, ուսումնասիրման մեթոդաբանությունը և մեթոդները:

Ապրանքների ապրանքագիտական հասկացությունը, մակարդակները, կենսացիկլերը: Ապրանքների դասակարգումը և կողավորումը: Դասակարգման տիպերը, սկզբունքները, կանոնները, հատկանիշները, ձևերը:

Ապրանքատեսականի: Բնորոշումը, բնութագրող ցուցանիշները, տեսականու ձևավորումը և վերահսկողությունը:

Ապրանքների սպառողական հատկությունները և նրանց ներկայացվող պահանջները: Սպառողական հատկությունների բնութագրերը: Սոցիալական նշանակման հատկությունները, նրանց բնութագիրը: Ապրանքների ֆունկցիոնալ, հուսալիության, էրգոնոմիկական, գեղագիտական, էկոլոգիական, անվտանգության հատկությունները: Որակի ցուցանիշները, որոշման արդյունքների էկոնո-մաթեմատիկական մշակումը:

Ապրանքների սպառողական հատկությունների և որակի ցուցանիշների առաջնահերթության գնահատում: Որակի ցուցանիշների կշռելիության գործակիցների որոշման արժեքային ռեգրեսիվ կախվածության, սահմանային և նոմինալ արժեքների, փորձագիտական, սոցիոլոգիական մեթոդները: Առանձին ապրանքների գեղագիտական ցուցանիշների կարևորության բնութագիրը:

Ապրանքների որակի գործոնները, դրանց դասակարգումը: Հումքի և ելանյութի քիմիական, ֆիզիկական, ֆիզիկաքիմիական և կենսաբանական բնութագրերը: Որակի փոփոխություն առաջացնող և որակը պահպանմանը նպաստող գործոնների բնութագրերը:

Ապրանքների վերաբերյալ տեղեկատվության ստացումը, մշակումը, պահպանումը և առաքումը: Տեղեկատվության դերը, դասակարգումը, ձևերը: Մակնիշա-պայմանագրային, շահագործական-ուղեկցման, գովազդային տեղեկատվություն:

Ապրանքների որակի կառավարման համակարգը, վերահսկումը որակի վիճակագրական-տնտեսական վերլուծությունը: Որակի մակարդակը գնահատման մեթոդները /դիֆերենցիալ, կոմպլեքսային, խառը/:

Ապրանքների որակի մակարդակի գնահատումը ցանկալիության ֆունկցիայի կիրառմամբ:

Ապրանքի մրցունակությունը, գնահատման գործոնները: Մրցունակության ցուցանիշները, բարձրացման ուղիները:

Ապրանքների փորձաքննությունը, դերը, կառուցվածքը, տեսակները: Փորձագետի եզրակացության կառուցվածքը և բովանդակությունը: Ապրանքների ստանդարտացումը և սերտիֆիկացումը: Էությունը, նպատակը, խնդիրները, նորմատիվային փաստաթղթերը, մեթոդիկական, ցուցանիշները:

Ապրանքների սերտիֆիկացումը: Սերտիֆիկացման, ստանդարտացման և չափագիտության մարմիններն ու ծառայությունները:

Սպառողների իրավունքի պաշտպանություն: Նորմատիվային հիմքերը: Սպառողների իրավունքներն ապրանքների վերաբերյալ տեղեկատվություն ստանալու, տիրապետելու, օգտագործելու և տնօրինելու բնագավառում:

3 Տնտեսական գործունեության վերլուծություն 7 կրեդիտ, 231 ժամ

Ագրոպարենային համակարգի ձեռնարկություններում ֆինանսատնտեսական գործունեության վերլուծության նպատակը, խնդիրները և կիրառվող մեթոդները շուկայական էկոնոմիկայի պայմաններում: Ոչ ընթացիկ ակտիվներով, էներգետիկ և աշխատանքային ռեսուրսներով ապահովվածությունը և նրանց օգտագործման արդյունավետությունը պայմանավորող գործոնների վերլուծությունը: Աշխատանքի վարձատրության ֆոնդի օգտագործման արդյունավետությունը և աշխատանքի արտադրողականության մակարդակը, հարաբերակցությունը: Գյուղատնտեսական և վերամշակող ձեռնարկությունների արտադրանքների գծով առաջադրանքների կատարումը ապահովող գործոնների վերլուծությունը: Միավոր և համախառն արտադրանքի հաշվով կատարված արտադրական ծախսումների ու նրա կառուցվածքի գծով տեղի ունեցած փոփոխությունները և տարբեր գործոնների ազդեցությունը: Արտադրությունում կատարվող ներդրումները և նրա տնտեսական արդյունավետությունը: Ըստ արտադրանքների, ճյուղերի և տնտեսության առումով շահույթի և շահութաբերության մակարդակի դինամիկան, տեղի ունեցած փոփոխությունները

և պայմանավորվող գործոնների վերլուծությունը: Ձեռնարկության միջոցների կազմակերպման աղբյուրների կազմի ու կառուցվածքի գծով տեղի ունեցած փոփոխությունների, ընթացիկ ակտիվներով ապահովվածություն ու օգտագործման արդյունավետության, ֆինանսական կայունության, վիճակագրության և հաշվեկշռի իրացվելիությունը

բնութագրող բացարձակ ու հարաբերական ցուցանիշների վերլուծությունը: Ձեռնարկությունների ֆինանսա-տնտեսական գործունեության համալիր գնահատումը հիմնական տնտեսական ցուցանիշների բալային եղանակով:

4 ՄՆՆԴԱՄԹԵՐՔՆԵՐԻ և ՀՈՒՄՔԻ ՍԵՐՏԻՖԻԿԱՑՈՒՄ 4 կրեդիտ, 120 ժամ

Պարենային օրենսդրության միջազգային և ազգային տեսանկյունները՝ հիմնված Առևտրի համաշխարհային կազմակերպության պահանջների, Եվրոպական համագործակցության խորհրդի դիրեկտիվների, ՌԴ-ում, Եվրոպական երկրներում և ՀՀ-ում գործող օրենքների վրա:

Կենդանական ծագման մթերքի փորձաքննություն, ստանդարտացման և սերտիֆիկացման հիմունքները, սկզբունքները, նորմատիվ մեթոդական բազան և սահմանված կարգը ու կանոնները ՀՀ-ում և արտերկրում:

Կենդանական ծագման մթերքի որակի և անվտանգության ապահովման արդիական գործելակերպը ու մեխանիզմները, Կողբես Ալիմենթարիուս հանձնաժողովի կողմից երաշխավորված՝ ռիսկերի հայտնաբերման, վերլուծության և ղեկավարման HACCP համակարգը ու Որակի համակարգերի ISO 9000:

Առարկայի ուսումնասիրության առաջնահերթ խնդիրն է պատրաստել կենդանական ծագման մթերքի փորձաքննության, ստանդարտացման և սերտիֆիկացման ոլորտներին գիտակ մասնագետներ, որոնք կտիրապետեն ժամանակակից մեթոդներին և գործելակերպին, ձեռք կբերեն հիմնարար գիտելիքներ ու հմտություններ, ունակ կլինեն տալու կենդանական ծագման մթերքի որակի և անվտանգության սեփական գնահատականներ և կայացնելու որոշումներ:

Մսի և մսամթերքի., թռչնի մսի, ձվի և ձվամթերքի, կաթի և կաթնամթերքի , ձկան և ձկնամթերքի պարտադիր համապատասխանության հավաստման պարտադիր կարգը ՀՀ-ում, նմուշառման մեթոդները /միջազգային և ազգային պահանջներ/: Չգայորոշման և ֆիզիկաքիմիական ցուցանիշներ: Հիգիենիկ ցուցանիշների նորմավորումը և որոշման մեթոդները /մանրէաբանական ցուցանիշներ, բազմաբլորացված երկֆենիլներ, բենզապիրեն, N – նիտրոզամիններ, թունավոր տարրեր, հորմոնալ պատրաստուկներ/:

5 ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԵՎ ԱՌԴԻՏ 6 կրեդիտ, 180 ժամ

Հաշվապահական հաշվառման կազմակերպման կառուցվածքը ԱՊՀ-ի ձեռնարկություններում սեփականությանության հարաբերությունների տարբեր ձևերում: Գյուղատնտեսական հումք վերամշակող ձեռնարկությունները: Օժանդակ արտադրությունների տեսակները և հաշվառման սկզբունքները գյուղատնտեսական ձեռնարկություններում: Բուսաբուծության ճյուղի ծախսերի հաշվառման առանձնահատկությունները և սկզբունքները, հաշվառման օբյեկտները, հողվածները և հաշվառման խնդիրները: Բուսաբուծության ծախսերի սկզբնական և հաշվապահական հաշվառումը: Բուսաբուծության արտադրանքի ինքնարժեքի հաշվարկման առանձնահատկությունները և օբյեկտները: Անասնաբուծության ճյուղի ծախսերի հաշվառման առանձնահատկությունները և սկզբունքները: Դյուղի ծախսերի հաշվառման օբյեկտները, ծախսերի հաշվառման հողվածները: Անասնաբուծության արտադրանքի ինքնարժեքի հաշվարկման մեթոդները: ԱՊՀ-ի ձեռնարկությունների արտադրությունների և տնտեսությունների տեսակները: Բնակարանային-կոմունալ տնտեսության գծով ծախսումների և եկամուտների հաշվառումը:

Կենդանիների մատղաշների և բովոդ կենդանիների դասակարգումը, հաշվառման խնդիրները:

Կենդանիների մատղաշների և բովոդ կենդանիների սկզբնական փաստաթղթավորումը: Մինթետիկ և վերլուծական հաշվառման կազմակերպումը և դրանց փոխադարձ կապը: Հաշիվների թղթակցությունը: Կենդանիների մատղաշների և բովոդ կենդանիների գույքագրումը և արդյունքների ձևակերպումը հաշիվներում: Գյուղատնտեսական արտադրանքի մուտքագրման և ծախսման հաշվառման կազմակերպումը: Գյուղատնտեսական արտադրանքի իրացման և ֆինանսական արդյունքների հաշվառումը:

Գյուղացիական տնտեսությունների փոխհարաբերությունները գյուղատնտեսական

արտադրանք վերանշակող ձեռնարկությունների հետ:Գյուղացիական տնտեսություններում պարզեցված ձևով հաշվառման կազմակերպումը: Գյուղատնտեսական ձեռնարկություններում հաշվապահական հաշվետվությունների կազմման և ներկայացման կարգը:

6 Ֆինանսական մենեջմենթ 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Ֆինանսական մենեջմենթի բովանդակությունը և դրա տեղը կազմակերպության կառավարման համակարգում: Ֆինանսական մենեջմենթի նպատակը, խնդիրները և հիմնարար հայեցակարգերը: Ֆինանսական մենեջմենթի հիմքը հանդիսացող տեղեկատվական աղբյուրները: Ֆինանսական մենեջմենթի մաթեմատիկական հիմունքները: Դրամական հոսքերը և դրանց գնահատման մեթոդները: Ֆինանսական ակտիվների գնահատման մեթոդները, դրանց ռիսկը և եկամտաբերությունը: Ֆինանսական մենեջմենթի ռազմավարությունը. պորտֆելային ներդրումների ռիսկ և եկամտաբերություն, ներդրումների կառավարում, ներդրումային նախագծերի ռիսկ և արդյունավետության գնահատում, ներդրումային քաղաքականություն, կապիտալ ներդրումների բյուջեի ձևավորում, երկարաժամկետ ֆինանսավորման աղբյուրների կառավարում, ավանդական և նոր ֆինանսավորման մեթոդներ: Ֆինանսական մենեջմենթի մարտավարությունը. մարքեթինգի (շուկայավարության) ֆինանսներ, կապիտալի կառուցվածքի և գնային որոշումների ընդունման սկզբունքները՝ կշռված միջին և սահմանային, կապիտալի կառուցվածքի տեսություն, արտադրական և ֆինանսական լեերիջ, շահբաժնային քաղաքականություն, բիզնեսի (գործարարության) արժեք, շրջանառու կապիտալի կառավարում և այդ բնագավառում տարվող քաղաքականություն, պաշարների և դեբիտորական պարտքերի կառավարում: Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների կառավարումը: Կարճաժամկետ ֆինանսավորման ավանդական և նոր մեթոդները:

7 Ձեռնարկատիրական իրավունք 5 կրեդիտ, 150 ժամ

Ձեռնարկատիրական իրավունքի հասկացությունը և համակարգը: Ձեռնարկատիրական իրավունքի աղբյուրները, սկզբունքները, խնդիրները, նպատակները: Հասկացություն ձեռնարկատիրական իրավունքի սուբյեկտի և ձեռնարկատիրական իրավահարաբերության սուբյեկտի մասին: Ձեռնարկատիրական գործունեության իրավական կարգավորումը ՀՀ-ում: Տնտեսաիրավական նորմեր և հարաբերություններ: Ձեռնարկատիրական հարաբերությունների սուբյեկտները;

Ձեռնարկատիրական գործունեության կազմակերպական ձևերը: Իրավաբանական անձի ստեղծումը և լուծարումը: Առևտրային կազմակերպություններ: Տնտեսական ընկերակցությունների տեսակները: Ոչ առևտրային կազմակերպությունների տեսակները:

ձեռնարկատիրական գործունեության գույքային հիմքը: ձեռնարկատիրական գործունեության պետական կարգավորումը: ձեռնարկատերերի ` որպես ապրանք արտադրողների, գործունեության իրավական կարգավորումը: Կազմակերպության կառավարման իրավական հիմունքները: Ձեռնարկատերերի պատասխանատվությունը կառավարման ոլորտում իրավախախտումների վերաբերյալ: Արտադրանքի, աշխատանքների և ծառայությունների որակի իրավական կարգավորումը: Գնագոյացման իրավական կարգավորումը: Հաշվապահական հաշվառման, հաշվետվության և աուդիտի իրավական կարգավորումը: ներդրումների և արտաքին տնտեսական գործունեության իրավական կարգավորումը:

8 Ապահովագրական գործ 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Ապահովագրության էությունն ու գործառույթների առանձնահատկությունը ապահովագրական պաշտպանվածության գծով: Ապահովագրական պատմությունը: Հայաստանի ապահովագրական շուկայի զարգացման հիմնական փուլերը և երկրի տնտեսական զարգացման կարևորագույն նշանակությունը: Ապահովագրության

իրականացման կանոնակարգման հիմնական սկզբունքները: Պարտադիր և կամավոր ապահովագրության իրականացման հիմնական սկզբունքները: Պետությունը և ապահովագրությունը: Ապահովագրական գործի կազմակերպման հիմնական սկզբունքները: Ապահովագրական շուկայի հիմնական մասնակիցները և նրանց բնութագիրը: Ապահովագրական շուկայի մասնակիցների փոխհարաբերությունները: Ապահովագրության հիմնական տեսակներն ու օբյեկտները: Ապահովագրության տեսակների դասակարգման հիմնական սկզբունքները և դրանց առանձնահատկությունները: Ապահովագրական ռիսկի, կորուստի և ապահովագրական հատուցման էությունը: Ռիսկային իրադրություն և ապահովագրական պատահար: Ապահովագրական ռիսկերի տեսակներն ու դրանց կառավարումը: Անձնական, գույքային և պատասխանատվության ապահովագրության տեսակներն ու կազմակերպումը: Գյուղատնտեսական մշակաբույսերի և բազմամյա տնկարկների ապահովագրություն: Գյուղատնտեսական կենդանիների ապահովագրություն: Ապահովագրական դրույքի (սակագնի) կառուցվածքը և հաշվարկման հիմնական եղանակները: Անձնական և գույքային ապահովագրության դրույքի (սակագնի) հաշվարկման մեթոդներն ու դրանց առանձնահատկությունները: Ապահովագրական պահուստների էությունը և հիմնական տեսակները: Վերաապահովագրության էությունն ու դրա գործառույթների առանձնահատկությունը: Վերաապահովագրական շուկայի զարգացման հիմնական փուլերը: Ապահովագրական կազմակերպության կառուցվածքը: Ապահովագրական կազմակերպության տեսակները:

9 ԳՆԱԳՈՅԱՑՈՒՄԸ ՇՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

4 կրեդիտ, 120 ժամ

Առարկայի խնդիրները և ուսումնասիրման մեթոդները: Կուրսի բովանդակությունը:

Գնագոյացման տեսական հիմունքները: Արժեքի աշխատանքային և ոչ աշխատանքային տեսությունները կանոնական և իրական տնտեսության պայմաններում: Գնագոյացման գործոնները: Գինը արժեքից շեղող գործոնները: Գնային քաղաքականություն:

Գնագոյացման մեթոդաբանության հիմունքները կանոնական և իրական տնտեսության պայմաններում: Գների տեսական հիմնավորումը:

Գնագոյացման տնտեսական մեխանիզմները: Պահանջարկի և առաջարկի հարաբերակցության տեսությունը: Կորերի տեսությունը: Գնագոյացումը զուտ մրցակցային շուկայում: Գների, դրամական հոսքերի, համախառն ծախսերի, սահմանային եկամտի, սահմանային ծախսերի ձևավորման մեխանիզմը կարճ ժամկետում: Գնի, նվազագույն և առավելագույն շահույթի ձևավորման մեխանիզմը կարճ և երկար ժամկետում:

Գնագոյացումը և գները մենաշնորհային շուկայի պայմաններում:

Գնագոյացումը և գները օլիգոպոլային շուկայի պայմաններում:

Գնագոյացումը և գները մենաշնորհային մրցակցային շուկայի պայմաններում: Գնագոյացումը և ռեսուրսների օգտագործումը մոնոպսոնային շուկայի պայմաններում: ՀՀ շուկայի պայմաններում գործող գների համակարգը: Գների օրենսդրական և վարչական կարգավորումը:

Գնագոյացումը միջազգային առևտրում: ՀՀ արտաքին առևտրի գների մակարդակը և դինամիկան: Ներմուծման և արտահանման գնային քաղաքականությունը:

Գնագոյացումը և գյուղացիական տնտեսությունը: Գնագոյացման առանձնահատկությունները գյուղատնտեսության մեջ կանոնական և իրական տնտեսության պայմաններում

Գների ինդեքսացիան: Գների ինդեքսները ըստ տնտեսության հատվածների:

Սպառողական ապրանքների և ծառայությունների գների և սակագների ինդեքսները: Գյուղատնտեսական նթերքների իրացման միջին գները և ինդեքսները: Բնակչությանը մատուցված առանձին տեսակի ծառայությունների միջին սակագները և գները:

Տրանսպորտային փոխադրումների սակագները և ինդեքսները: Արդյունաբերական արտադրանքների գները և գների ինդեքսները: Գների ինդեքսները շինարարությունում:

10. ՄՅԵՐՔՆԵՐԻ ՏԵԽՆՈ-ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԲԱՄՇԱԿՈՒՄ 3 կրեդիտ» 90 ժամ

ԵՎ ԲԱԿՏԵՐԻՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՎԵ-

Հումքի տեխնոքիմիական և մանրէաբանական հսկողության հիմնական հարցերը: Կաթնամթերքների և մսամթերքների արտադրության տեխնոլոգիական գործընթացների հսկողությունը:

Պատրաստի մթերքի որակի, տարալի, փաթեթավորման, պիտակավորման պահպանման հսկողություն:

Սարքավորումների, արտադրամասերի, ինվենտարի լվացման, ախտահանման հսկողություն: Կաթնամթերքների, մսամթերքների որակի հիմնական ցուցանիշները՝ քիմիական կազմը, սննդային, կենսաբանական և էներգետիկ արժեքները, ֆիզիկաքիմիական, կենսատեխնոլոգիական, կենսաքիմիական հատկությունները, անվտանգության և սանիտարահիգիենիկ նորմերը և այլն:

Չեռնարկություններում տեխնոքիմիական և բակտերիոլոգիական հսկողության կազմակերպումը:

11. Անասնաբուժական մթերքների փորձաքննություն 6 կրեդիտ, 201 ժամ

Անասնաբուժական ծագման մթերքների պարտադիր համապատասխանության հավաստման պարտադիր կարգը ՀՀ-ում, մուշառման մեթոդները /միջազգային և ազգային պահանջներ/: Չգայորոշման և ֆիզիկոքիմիական ցուցանիշները:

Հիգիենիկ ցուցանիշների նորմավորում և որոշման մեթոդները: Անասնաբուժական ծագման մթերքների փորձաքննությունը, դրա եղանակները և մեթոդները: Անասնաբուժական ծագման մթերքների կեղծման հատկանիշները և հայտնաբերելու մեթոդները: Որակի համակարգի 9000 շարքի ստանդարտները: Ռիսկերի վերլուծության և ղեկավարման ԿԱՀ-ի համակարգի և Որակի համակարգի ԻՍՕ 9000 շարքի ստանդարտների պահանջների համադրումը սննդարդյունաբերությունում:

12 . Բուսակ. ծագման հունքի, մթերքների փորձագիտություն և անվտանգություն 6 կրեդիտ, 201 ժամ

Բուսական ծագման պարենային ապրանքների /ալկոհոլային և ոչ ալկոհոլային խմիչքներ, հացամթերքներ և պահածոյամթերքներ/ փորձագիտությունը որպես փաստաթղթերի և մթերքների որակի չափորոշիչները հաստատող գործունեություն:

Ընդհանուր հասկացողություն փորձաքննության նորմատիվ փաստաթղթերի վերաբերյալ: Փորձարկման լաբորատորիան, նրա հավատագրման կարգը, նրան ներկայացվող պահանջները, նպատակները, խնդիրներն ու պարտականությունները:

Արտադրանքի նմուշառում, նույնականացում և փորձարկում՝ ալկոհոլային և ոչ ալկոհոլային խմիչքներ - Դելեմի կանոնը, քաղցուի շաքարայնության որոշման մեթոդը ըստ ՀՍ- 179 /ԳՈՍ 18242 – 72/, ալկոհոլային խմիչքների արտաքին տեսքը, գույնը, համը, հոտը, լցման լրիվությունը ըստ ԳՈՍ 23943 – ի: Շաքարի զանգվածային խտության որոշումը ըստ ԳՈՍ 13192 –ի, էթիլ սպիրտի ծավալային բաժնի որոշումը ըստ ԳՈՍ 13191 –ի , տիարվող թթուների զանգվածային խտության որոշումը ըստ ԳՈՍ 14252 –ի, ցնդող թթուների խտության որոշումը ըստ ԳՈՍ 19193 –ի,

ընդհանուր և ազատ ծծմբային թթուների զանգվածային խտության, երկաթի, պղնձի, թունավոր տարրերի և ծանր մետաղների պարունակությունների որոշումը:

Գինեգործության մեջ օգտագործվող ՏԶՄՃ թիվ 1,2,3, 3-ա, 3-բ, 4-9 լաբորատոր մատյանները և նրանց նշանակությունը:

բ/պահածոյամթերքներ – պտղաբանջարեղենի վերամշակման արգասիքները, նմուշների նախապատրաստումը, նմուշառման մեթոդները: Տոմատամթերքների գույնի որոշումը, հանքային խառնուրդների որոշումը, բուտուլիմաթթուների առկայության որոշումը, կաթնաթթվային մանրէների առկայությունը, խմորիչների և բորբոսասաքների առկայությունը /ըստ ԳՈՍ 10444 – 12 –88-ի և ըստ Հովարդի: պահածոյամթերքների զգայաորոշման ցուցանիշները /արտաքին տեսք, համ, հոտ, գույն/: Ընդհանուր ֆիզիկաքիմիական

ցուցանիշների որոշման մեթոդները:

գ/ Հացամթերքներ - զգայաորոշման ցուցանիշներ /արտաքին տեսքը, ձևը, մակերևույթը, գույնը, համը, հոտը, փափուկ միջուկի վիճակը/: Նմուշառումը ըստ ՀՍՏ 33-ի, խոնավությունը ըստ ՀՍՏ 537 –ի, թթվայնությունը ըստ ՀՍՏ 34-ի, ծակոտկենությունը ըստ ՀՏՈ 36-ի, շաքարի զանգվածային քանակի որոշումը, յուղի զանգվածային պարունակությունը և վերահաշվարկումը, ըստ չոր նյութերի /ԳՈՍՏ – 5668/, թունավոր տարրերի որոշումը՝ սնդիկ, արսենի, պղինձ, կապար, կադմիում և ցինկ:

Հացամթերքների արտադրության մեջ օգտագործվող լաբորատոր ՏԶՄՀ թիվ 11 մատյանները և նրանց նշանակությունը:

Ընդհանուր ֆիզիկաքիմիական ցուցանիշների որոշման մեթոդները:

13 Ինվեստիցիաների տնտեսական գնահատում 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Ինվեստիցիաների և ինվեստիցիոն նախագծերի հասկացությունն ու դասակարգումը: Ինվեստիցիոն նախագծի կենսափուլերը:

Նախագծի վերլուծության ասպեկտները: Չփոխհատուցվող ծախսեր: Ինվեստիցիոն նախագծի մասնակիցների ֆինանսական վիճակի վերլուծությունը: Պարտքի սպասարկման հիմնական սխեմաները (դասակարգումը): Ֆինանսավորման հատուկ դեպքեր: Հիմնական պարտքի վճարումների հետաձգումը: Հիմնական պարտքի վճարումների հետաձգումը տոկոսների կապիտալացմամբ: «Վճարումների կրիտիկական պահի» պրոբլեմը: Հիմնական պարտքի և տոկոսների վճարումները հավասար գումարներով: Ինֆլյացիայի հաշվառումը ֆինանսավորման և պարտքի սպասարկման սխեմաների գնահատման ժամանակ: Վարկի չափի և պարտքի սպասարկման սխեմայի ազդեցությունը վարկառուի ֆինանսական վիճակի ու նախագծի ֆինանսական իրացվելիության վրա: Ռիսկերի վերլուծությունը: Ինվեստիցիոն նախագծերի գործարարության (բիզնես) - պլանների մշակումը: Ինվեստիցիոն նախագծերի բիզնես-պլանների դերն ու նշանակությունը: Բիզնես-պլանի կազմը և կառուցվածքը: Ինվեստիցիաների տնտեսական գնահատման ծրագրային ապահովվածությունը:

14 Ձեռնարկատիրական գործի կազմակերպում 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Ուսանողները պետք է ուսումնասիրեն և տիրապետեն դասընթացի նպատակը, խնդիրները և ոլորտները, մասնավորապես ձեռնարկությունների և ձեռնարկատիրական գործունեության կազմակերպատնտեսական հիմունքները, ձեռնարկատիրության ձևերը, դրանց ընդհանուր և տարբերիչ գծերը: Դասընթացը ներառում է ձեռնարկության ապրանքային քաղաքականությունը, շուկայի ուսումնասիրության մեթոդները, մարքեթինգը և ձեռնարկատիրությունը, ռազմավարական մարքեթինգային պլանավորումը, ձեռնարկության ապահովագրական համակարգը, լիզինգը և ֆակտորինգը, ձեռնարկության արտաքին տնտեսական գործունեությունը, փոքր և միջին ձեռնարկատիրության ոլորտի զարգացման արդի հիմնահարցերը:

Ձեռնարկատիրական գիտելիքների իմացությունը որպես կառավարման կատարելագործման, տնտեսավարման առաջադիմական ձևերի կիրառման, գործարար մարդկանց ակտիվության ու նախաձեռնության բարձրացման կարևորագույն պայման:

սՏեխնոլոգիաների միջազգային առևտուր: Ծառայությունների միջազգային առևտրի տեսակները, շուկայի կարգավորումը: Ազատ տնտեսական գոտիների կազմակերպման անհրաժեշտությունը: Արտաքին տնտեսական գործարքներ, պայմանագրերի տեսակները: Առևտրային տերմիններ: Միջազգային արժույթային հարաբերություններում արժույթային քաղաքականություն: Կապիտալի արտահանում, միջազգային հաշվարկներ: Ֆինանսավարկային միջազգային կազմակերպություններ: Տնտեսական ինտեգրացիա, զարգացման փուլերը և ձևերը: Տնտեսական համագործակցության կազմակերպման անհրաժեշտությունը:

Աշխատուժի միջազգային միգրացիա, պատճառները, կարգավորումը: Հայաստանի արտաքին տնտեսական կապերը: Օտարերկյա ներդրումներ: Արտաքին կապերի հետագա զարգացումը: Հայաստանի ինտեգրացումը միջազգային կառույցներին: Պետու-

թյան դերը արտաքին կապերի կարգավորման գործում:

15 Կազմակերպությունների ֆինանսական վերլուծություն 5 կրեդիտ, 150 ժամ

Տնտեսավորող սուբյեկտների գործունեության ֆինանսական վերլուծության անհրաժեշտությունը: Ֆինանսական վերլուծության դերը տնտեսավարման պայմաններում, Տնտեսավորող սուբյեկտների ֆինանսական դրության ընդհանուր գնահատումը:

Տնտեսավորող սուբյեկտների գործունեության ֆինանսական արդյունքների վերլուծությունը: Տնտեսավորող սուբյեկտների գործունեության ֆինանսական արդյունքների ձևավորման և բաշխման մոդելը, շահույթի ցուցանիշների մակարդակի, դինամիկայի և կառուցվածքի վերլուծությունը, արտադրանքի ապրանքների (աշխատանքների, ծառայությունների) իրացումից շահույթի գործոնային վերլուծությունը, շահույթի օգտագործման վերլուծությունը, շահութաբերության ցուցանիշների համակարգը և հաշվարկման մոթոդները, շահութաբերության ցուցանիշների գործոնային վերլուծությունը:

Ֆինանսական կայունության, գործարար ակտիվության և իրացվելիության գնահատման ցուցանիշների ու դրանց հաշվարկման մեթոդիկան:

Տնտեսավորող սուբյեկտների սնանկացումը և ռիսկերի գնահատման մեթոդիկան: Տնտեսավորող սուբյեկտների սնանկացման էությունը, սնանկացման պատճառները և ազդող գործոնները, անվճարունակության գնահատումը, տնտեսավորող սուբյեկտների սնանկացման կանխատեսման մեթոդները, տնտեսավորող սուբյեկտների ֆինանսական առողջացման ուղիները, ֆինանսական պլանի կազմման համառոտ նկարագիրը, ռիսկի գնահատում:

16 Կոմերցիայի հիմունքներ 3 կրեդիտ, 90 ժամ

Առարկան, խնդիրները և ուսումնասիրման մեթոդներն ու մեթոդաբանությունը: Կոմերցիոն գործունեության էությունը, օբյեկտները, սուբյեկտները: Կոմերցիոն և ոչ կոմերցիոն կազմակերպություններ: Կոմերցիոն գործունեության ոլորտները:

Կոմերցիոն կազմակերպությունների կառուցվածքը և կառավարումը ՀՀ-ում:

Կոմերցիոն գործունեության հոգեբանությունը և բարոյականությունը: Կոմերսանտին ներկայացված պահանջները, ձեռներեցի վարքագիծը, գործնական բանակցություններին նախապատրաստվելը, բանակցությունների վարումը:

Կոմերցիոն տեղեկատվություն և կոմերցիոն գաղտնիք, նրանց ներկայացվող պահանջները:

Ապրանքների առք ու վաճառքի պայմանագրերի կնքումը և կատարումը, նրանց բովանդակությունը, ժամկետները, փաստաթղթերը, դրոշմավորումը:

Ապրանքների գնումների և վաճառքի կոմերցիոն գործունեությունը: Միջնորդային գործառնություններ:

Կոմերցիոն հաշվարկների ձևերն ու մեթոդները, օգտագործվող փաստաթղթերը:

Կոմերցիոն գործունեության ենթակառուցվածք: Վարձակալական գործառնություններ:

Կապալառուական պայմանագրերի կնքում և կատարում:

Կոմերցիոն գործունեությունը ապրանքների շրջանառության ոլորտում: Ձեռնարկատիրական ռիսկ:

Սպառողների շահերի պաշտպանությունը և կապը հասարակայնության հետ:

Միջազգային կոմերցիոն գործառնություններ:

Կոմերցիոն կազմակերպությունների ֆինանսա-տնտեսական գործունեության վերլուծությունը և պետական վերահսկումը:

5. 311105 «Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՄԲ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ
որակավորման աստիճան
ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ
ՅՈՒՐԱՑՄԱՆ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԸ

5.1. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճանը

- ծրագրի յուրացման ժամկետը, ներառյալ ուսանողի հետազոտական աշխատանքը, առկա ուսուցման ձևով 242 շաբաթ է, որից.
- տեսական ուսուցումը՝ 150 շաբաթ
 - քննաշրջանը՝ 27 շաբաթ
 - պրակտիկա՝ 19 շաբաթ
- այդ թվում՝ ուսումնական պրակտիկա - 4 շաբաթ
արտադրական պրակտիկա - 10 շաբաթ
նախադիպլոմային պրակտիկա - 5 շաբաթ
- եզրափակիչ պետական որակավորումը, ներառյալ ավարտական որակավորման (դիպլոմային) աշխատանքի պատրաստումը և պաշտպանությունը՝ 10 շաբաթ
 - արձակուրդները (ներառյալ հետբուհական 8-շաբաթյա արձակուրդը)՝ 36 շաբաթ

Գիպլոմային աշխատանքի կատարման ժամանակացույցը, ընթացիկ վերահսկմանն ա-տեստավորման ձևը, պաշտպանության թույլատրման կարգը սահմանում է բուհը (ֆակուլտետը), որը հաստատում է բուհի գիտական խորհուրդը:

2.2. Միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթություն ունեցող անձանց համար
տնտեսագետ բակալավրի

պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրերի յուրացման ժամկետները հեռակա ուսուցման ձևով երկարացվում են մինչև 1 տարի՝ սույն պետական կրթական չափորոշիչի թ. 1.2.-ով սահմանված ժամկետի նկատմամբ:

2.3. Ուսանողի ուսումնական ծանրաբեռնավածության առավելագույն ծավալը սահմանվում է շաբաթական 45 ժամ՝ նորառյալ լսարանային և արտալսարանային (ինքնուրույն) աշխատանքները:

2.4. Առկա ուսուցման ձևով սովորող ուսանողի լսարանային պարապմունքների ծավալը չպետք է գերազանցի շաբաթական 30 ժամ: Նշված ծավալում չեն ընդգրկվում ֆիզիկական կուլտուրայի և ֆակուլտատիվ դասընթացների դասաժամերը: Ուսումնական տարվա տեսական ուսուցման տևողությունը 34 շաբաթ է:

2.5. Հեռակա ուսուցման ձևով սովորող ուսանողի համար պետք է ապահովվի տարեկան 160 ժամից ոչ պակաս ծավալով դասախոսների հետ պարապմունքներ անցկացնելը:

2.6. Ուսումնական տարվա արձակուրդները պետք է լինեն 7-10 շաբաթ, այդ թվում՝ 2 շաբաթից ոչ պակաս՝ ձմեռային քննաշրջանից հետո:

6. 311105 «Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՄԲ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ
որակավորման աստիճան

ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ԵՎ
ԻՐԱԿԱՆԱՅՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՅՎՈՂ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

6.1. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճանը

ծրագրի մշակմանը ներկայացվող պահանջները.

6.1.1. Սույն պետական կրթական չափորոշիչի հիման վրա բուհն ինքնուրույն է մշակում
և հաստատում Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճանը

ծրագիրը:

Ուսանողի կողմից ընտրովի դասընթացների ուսումնառությունը պարտադիր է, իսկ
նրանց ցանկը երաշխավորական բնույթ է կրում, որը կարող է փոփոխել կամ լրացնել
բուհը:

Ուսումնական դասընթացի բաղադրիչների տեսակները (դասախոսություն, գործ-
նական, սեմինար, լաբորատոր պարապմունքներ, տնային և կուրսային աշխա-
տանքների խորհրդատվություն և այլն) և ծավալները՝ դասընթացին հատկացված
դասաժամերի շրջանակում սահմանում է բուհը: Ուսուցման ողջ շրջանում
ուսումնական ժամաքանակի ընդհանուր հաշվեկշռում ակտիվ մեթոդներով ուսանողի
տեսական ուսուցումը չպետք է ցածր լինի 25%-ից:

Ուսանողի գիտելիքի ստուգման և գնահատման համակարգի տեսակն ընտրում է
բուհը: Տվյալ դասընթացից ուսանողի գիտելիքների եզրափակիչ գնահատականը
չպետք է հիմնավորվի միայն վերջին քննության (ստուգարքի) արդյունքով, այն պետք
է հաշվի առնի ուսանողի ակտիվությունը դասընթացից և ընթացիկ առաջադիմությունը
կիսամյակի (ների) ընթացքում: Եզրափակիչ գնահատման դեպքում գնահատականի

40 %-ը ձևավորվում է ընթացիկ առաջադիմությամբ և միջանկյալ ստուգումներով,
իսկ

60 %-ը՝ եզրափակիչ քննության (ստուգարքի) արդյունքով:

Քննությունների անցկացման հիմնական ձևը գրավոր կամ գրավոր-բանավորն է:

Բացառության կարգով բուհը կարող է սահմանել բանավոր քննություններ, բայց
դրանք չպետք է գերազանցեն քննությունների ընդհանուր քանակի 25%-ը: Բուհի
իրավունքն է ուսումնական դասընթացների եզրափակիչ ստուգման եղանակի
(ստուգարք կամ քննություն) ընտրությունը և ձևի սահմանումը:

Ուսանողների գիտելիքների ընթացիկ գնահատման համակարգում բուհն օգտա-
գործում է կրթական համակարգին ինտեգրվելու և ուսանողների ակադեմիական
շարժունակությունն ապահովելու նպատակով ուսումնական գործընթացում
գերադասելի է գիտելիքների ստացման և գնահատման վարկային (կրեդիտային)
համակարգի ներդրումը և օգտագործումը: Դասընթացից եզրափակիչ գնահատական
նշանակելու դեպքում անհրաժեշտ է անցնել գիտելիքների գնահատման ավանդական
համակարգին («գերազանց», «լավ», «բավարար», «անբավարար», «ստուգված»,
«չստուգված»):

Կուրսային աշխատանքը դիտարկվում է որպես դասընթացի ուսումնական
բաղադրիչ և իրականացվում է այդ դասընթացին հատկացրած դասաժամերի հաշվին:
Հիմնական մասնագիտական դասընթացներից կուրսային աշխատանքի կատարելը
պարտադիր է, բայց ուսուցման ողջ շրջանում դրանք չպետք է գերազանցեն 5-ը:

Մասնագիտացման դասընթացների կրթաբլոկը ընդհանուր մասնագիտական
դասընթացների կրթաբլոկի տրամաբանված հաջորդականությունն է, որը ընտրած
մասնագիտությամբ նախատեսված գործունեության բնագավառներում նպաստում է
ուսանողի խոր մասնագիտական գիտելիքների և ունակությունների ձեռքբերմանը:
Բուհը պետական կրթական չափորոշիչի հավելված 1-ում տրված ցանկից ինքնուրույն է
ընտրում իրեն համապատասխանող մասնագիտացումը և իրավունք ունի փոփոխելու
կամ լրացնելու մասնագիտացման դասընթացների ցանկը, կամ էլ ՀՀ ԿԳՆ
մասնագիտությունների պետական կրթական չափորոշիչը մշակող գիտամեթոդական

հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված՝ ձևավորելու նոր մասնագիտացում:

6.1.2. Մասնագիտության հիմնական կրթական ծրագիրն իրականացնելու դեպքում բուհն իրավասու է՝

- 5 %-ի սահմաններում փոփոխել դասընթացների կրթաբլոկներին հատկացված ժամաքանակները, իսկ առանձին դասընթացներինը՝ մինչև 10 %-ի սահմաններում,
- ձևավորել հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական դասընթացների կրթաբլոկ, որի հանրապետական բաղադրիչում նշվածներից պարտադիր է հետևյալ դասընթացների առկայությունը՝
«Ֆիզիկական կուլտուրա»
«Հայ ժողովրդի պատմություն»
«Հայոց լեզու և հայ գրականություն»
«Ռուսաց լեզու և խոսքի մշակույթ»
«Օտար լեզու»
«Փիլիսոփայություն»

Մնացած դասընթացները կարող են ընդգրկվել ըստ բուհի հայեցողության: Այս դեպքում հնարավոր է նրանց միջդասընթացային միավորումը բովանդակության պարտադիր նվազագույնի պահպանմամբ:

Եթե դասընթացը ընդհանուր մասնագիտական կամ մասնագիտացման դասընթացների կրթաբլոկի մի մասն է կազմում, դրա համար հատկացված ժամերը վերաբաշխվում են ՀՍ դասընթացների վրա:

Ֆիզիկական կուլտուրայի պարապմունքները հեռակա և դրսեկության ձևերով ուսումնառող ուսանողների համար կարող են իրականացվել նրանց ցանկությամբ, ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ – տնտեսագիտական (ՀՍ) դասընթացներին դասվանդումն իրականացվել հեղինակային դասխոսությունների, անհատական և կոլեկտիվ գործնական պարապմունքների, առաջադրանքների և սեմինարների ձևով՝ բուհի մշակված ծրագրերով, հաշվի առնելով բուհի մասնագիտական առանձնահատկությունները, դասախոսների հետազոտական ուղղվածությունը և հակումները, որոնք կապահովեն կրթաբլոկի դասընթացների թեմատիկայի լուսաբանումը՝ ուսանողների մասնագիտական կողմնորոշմանը համապատասխան,

- սահմանել ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ - տնտեսագիտական (ՀՍ), ընդհանուր և մաթեմատիկական և բնագիտական (ԸԲ) կրթաբլոկներում ընդգրկված դասընթացների առանձին բաժինների դասվանդման անհրաժեշտ խորությունը՝ կրթաբլոկների դասընթացների ուղղվածությունը համապատասխան և մասնագիտական առանձնահատկությունների հաշվառմամբ: ԸԲ կրթաբլոկում պարտադիր է «Զաղ. պաշտպանության և արտակարգ իրավիճակների հիմնահարցեր» առարկայի դասվանդումը: Բուհական բաղադրիչներին առանձնացված ժամաքանակները բուհի հայեցողությամբ կարող են օգտագործվել հանրապետական բաղադրիչներում ընդգրկված դասընթացների ավելի խորը դասվանդման համար, իրականացվել

311105 «Ապրանքագիտության և ապրանքի որակի փորձաքննություն»

մասնագիտության

Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճանը

Ծրագիրը կրճատված ժամկետով՝ համապատասխան ուղղվածության միջին կամ բարձրագույն մասնագիտական կրթություն ունեցող ուսանողների համար: ՌԽուցման ժամկետների կրճատումը կատարվում է մասնագիտական կրթության նախորդ աստիճանում ուսանողների ձեռք բերած գիտելիքների, ունակությունների և հմտութ-

յունների հիման վրա: Այդ դեպքում ուսուցման տևողությունը 2 (երկու) տարուց պակաս չպետք է լինի: Կրճատված ժամկետով ուսուցումը թույլ է տրվում նաև այն անձանց, որոնց կրթական մակարդակը և բացառիկ ընդունակությունները բավարար հիմք են նման ուսուցում իրականացնելու համար,

6.2. Ուսումնական գործընթացի կադրային ապահովման պահանջները.

Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի
որակավորման աստիճանը

իրականացումը պետք է ապահովվի գիտամանկավարժական կադրերով, որոնք, որպես կանոն, ունեն դասավանդման ուղվածությանը համապատասխանող բազային կրթություն (առնվազն դիպլոմավորված մասնագետ կամ մագիստրոս) և հետևողականորեն զբաղվում են հետազոտական և գիտամեթոդական գործունեությամբ: Հատուկ մասնագիտացնող դասընթացներ դասավանդող դասխոսները, որպես կանոն, պետք է ունենան գիտական աստիճան կամ գիտական կոչում և կամ համապատասխան գործունեության ոլորտում աշխատանքի փորձ:

Բուհի գրադարանը պետք է հագեցած լինի մասնագիտության ուսումնական պլանով նախատեսված դասընթացների ուսումնամեթոդական համալիրներով, մասնագիտության նորմատիվ – իրավական ակտերով, տեղեկատու գրականությամբ և չափորոշիչներով:

6.3. Ուսումնական գործընթացի ուսումնամեթոդական ապահովման պահանջները.

տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճան

ծրագրերի իրականացումը պետք է ներառի ուսանողների կողմից մասնագիտական դասընթացների լաբորատոր, գործնական (սեմինար) աշխատանքների կատարում (աշխատանքների ցանկը պարտադիր տրվում է), ներառյալ որպես պարտադիր բաղադրիչ՝ համակարգչային կիրառական ծրագրային փաթեթների օգտագործմամբ գործնական առաջադրանքների կատարում: Պարտադիր պահանջ է նաև անհրաժեշտ ինֆորմացիոն բազայի ստեղծումը, որն ապահովում է բարձրորակ մասնագետի պատրաստումը և ուսանողի մուտքը ինֆորմացիոն աղբյուրներ, ներառյալ internet-ը:

Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճան

ծրագրերի իրականացումը պետք է ապահովվի յուրաքանչյուր ուսանողի մուտքով դեպի գրադարանային ֆոնդեր և տվյալների բազաներ, որոնք ըստ բովանդակության համապատասխանում են հիմնական կրթական ծրագրով նախատեսված դասընթացների բաղադրիչներին (դասախոսություններ, գործնական, սեմինար և լաբորատոր պարապմունքներ, կուրսային և դիպլոմային աշխատանքների խորհրդատվություն, պրակտիկաների ծրագրեր) նվիրված մեթոդական ձեռնարկների և ցուցումների առկայությամբ, ինչպես նաև տեսալսողական, բազմամիջավայրային նյութերով և ցուցադրական ձեռնարկներով:

Բուհի գրադարանը պետք է հագեցված լինի մասնագիտության ուսումնական պլանով նախատեսված դասընթացների ուսումնամեթոդական համալիրներով, մասնագիտության նորմատիվ-իրավական ակտերով, տեղեկատու գրականությամբ և չափորոշիչներով:

6.4. Ուսումնական գործընթացի նյութատեխնիկական ապահովման պահանջները

Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագիր իրականացնող բուհը պետք է ունենա նյութատեխնիկական բազա, որը համապատասխանում է գործող սանիտարահիգիենիկ նորմերին և հակահրդեհային կանոններին, ապահովում է օիրնակելի ուսումնական պլաններով նախատեսված լաբորատոր, սեմինար, գործնական պարապմունքների և միջդասընթացային պատրաստման բոլոր ձևերի և ուսանողների հետազոտական աշխատանքների կատարումը:

6.5. Պրակտիկաների կազմակերպման պահանջները

ՌԻսուցման ընթացքում առանձին մասնագիտական դասընթացների և ընտրած մասնագիտացման գծով գործնական ունակությունների, ապագա աշխատավայրում հմտություններ և փորձառումներ ձեռք բերելու նպատակով բնագավառի կազմակերպչիրավական տարբեր ձևերի կազմակերպություններում, հիմնարկներում և հաստատություններում կազմակերպվում են ուսանողների ուսումնական և արտադրական (մանկավարժական, կլինիկական, նախադիպլոմային) պրակտիկաներ:

ՌԻսանողի նախադիպլոմային պրակտիկան կազմակերպվում է այն հաշվով, որպեսզի շրջանավարտը կարողանա այդ ընթացքում ստացած փորձառությունը օգտագործելու իր դիպլոմային աշխատանքը ձևավորելիս: Եթե շրջանավարտը ուսուցումը համատեղում է աշխատանքի հետ, բուհն իրավունք ունի թույլատրել աշխատավայրում պրակտիկայի անցկացումը, եթե շրջանավարտի աշխատանքի բնույթը համապատասխանում է բուհում ուսումնառած մասնագիտությանը:

Պրակտիկան կարող է կազմակերպվել նաև որոշակի կազմակերպությունում կազմված անհատական ծրագրով, եթե շրջանավարտը նույն կազմակերպությունում պաշտոն է զբաղեցնում:

Արտադրական պրակտիկայի տեղերի բացակայության դեպքում բուհը (ֆակուլտետը) այն կազմակերպում է սեփական նյութատոխնիկական բազայի վրա, եթե այն հագեցված է ժամանակակից սարքավորմամբ և ծրագրային միջոցներով:

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՄԲ ՇՐՋԱՆԱՎԱՐՏԻ ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ

ՄԱԿԱՐԴԱԿԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

7.1. Շրջանավարտը պետք է կարողանա լուծել սույն պետական կրթական չափորոշիչի թ.1.2 կետում նշված որակավորմանը համապատասխանող խնդիրները:

Տնտեսագիտության բակալավոր պետք է.
որակավորման աստիճանը

ա/ հումանիտար և սոցիալ – տնտեսագիտական գիտելիքների բնագավառում՝

- իմանա ՀՀ Սահմանադրության և իր բնագավառի օրենքները,
- ազատ տիրապետի մասնագիտական հայոց լեզվին (գրավոր և բանավոր) և հաղորդակցվի երկու օտար լեզուներով,
- ունենա պատկերացում առողջ կենսակերպի մասին, տիրապետի ֆիզիկական կատարելագործման ունակություններին և հմտություններին,
- իմանա հայ ժողովրդի պատմությունը և արդի քաղաքագիտական զարգացումները,
- ծանոթ լինի համաշխարհային մշակույթին, տիրապետի վարվելաձևի կուլտուրային, իմանա դրա էթիկական և իրավական նորմերը, որոնք կարգավորում են մարդու և հասարակության, մարդու և շրջակա միջավայրի հարաբերությունները,
- գիտենա հոգեբանության և մանկավարժության տարրերը,
- ծանոթ լինի ժամանակակից փիլիսոփայության ուղղություններին, գիտենա կեցության մասին գիտության հիմնադրույթները, նյութականի և վերացականի հասկացությունները, մատերիայի կազմակերպման ձևերը, հետևի սոցիալական գլոբալ զարգացումներին,
- գիտենա տնտեսագիտության տեսության հիմնադրույթները, մակրո - և միկրոտնտեսության օրենքները, անցումային շրջանի տնտեսության առանձնահատկությունները

բ/ բնագիտության և մաթեմատիկայի բնագավառում՝

- ծանոթ լինի ժամանակակից բնագիտության հիմնական սկզբունքներին և հայեցակարգերին, բնապահպանական գլոբալ և տարածքային հիմնախնդիրներին,
- տիրապետի մաթեմատիկայի հիմնական բաժիններին, հավանականությունների տեսության և մաթեմատիկական վիճակագրության նեթոդներին, մաթեմատիկական մոդելավորման եղանակներին,
- տիրապետի ինֆորմացիայի հավաքման, պահպանման և մշակման համակարգչային մեթոդներին և կարողանա օգտագործել ժամանակակից ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաներ

գ/ մասնագիտական գործունեության բնագավառում՝

1. Ընդհանուր տնտեսագիտական առարկաների հիմունքներին, որոնք անհրաժեշտ են տնտեսության պլանավորման, ֆինանսավորման, հաշվառման, տնտեսական վերլուծության, վերսահկողության, աուդիտի, արտադրության կազմակերպման և կառավարման, մարքեթինգի, մենեջմենթի և այլ խնդիրների հիմնավոր լուծման համար:
2. Շուկայական տնտեսության օրինաչափություններին, գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության, պահպանման և իրագործման, արտադրության միջոցների ապահովման ու ռացիոնալ օգտագործման, բիզնես ծրագրի

մշակման առևտրի կազմակերպման, սպասարկման մեխանիզմների մշակման և տնտեսության շահութաբեր գործունեության ծավալման հիմունքներին;

3. Ֆինանսական հարցերին և վերահսկաման-աուդիտին վերաբերող հրահանգներին, որոշումներին, մեթոդական, նորմատիվային և այլ նյութերին, որոնք անհրաժեշտ են հաշվապահական հաշվառման կազմակերպական ու հաշվետվությունների կազմման համար:
4. Ագրոարդյունաբերական համալիրի ճյուղերում հաշվապահական հաշվառման և աուդիտի կազմակերպման սկզբունքներին ու մեթոդներին, արտադրության տեխնոլոգիաներին, ձեռնարկությունների ֆինանսավորման և վարկավորման հարցերին, տեխնոլոգիական քարտերի կազմման միջոցով արտադրանքի ինքնարժեքի հաշվարկման ու արտադրության արդյունավետության մեթոդներին,
5. Տնտեսական տեղեկատվության հավաքագրման, ամփոփման, մշակման և կիրառման մեթոդներին, ավտոմատ կառավարման համակարգերի ստեղծման և օգտագործման, հաշվողական տեխնիկայի կիրառման, իրավագիտության հիմունքներին, աշխատանքի կազմակերպման, պաշտպանության և շրջակա միջավայրի պահպանության համար:
6. Ճյուղի էկոնոմիկայի, գյուղատնտեսության արտադրության կազմակերպման և կառավարման հիմունքներին, կենսագործունեության անվտանգության ու շրջակա միջավայրի պահպանման և իրավագիտության հարցերին:
7. Ագրոարդյունաբերական համալիրի ճյուղերի արտադրության տեխնոլոգիայի հիմունքներին, գյուղատնտեսական վարման համակարգերին, տնտեսագիտական գնահատման ժամանակակից մեթոդաբանությանը:
8. Ագրոարդյունաբերական համալիրի ճյուղերում գործող բնական – կենսաբանական օրենքների գործունեության ներդաշնակմանը և գույզակցմանը:
9. Ագրոարդյունաբերական համալիրի ճյուղերում արտադրության զարգացման կանխատեսման, ծրագրավորման, տնտեսական գործունեության վերլուծության, նվազագույն ռեսուրսների ընտրության, դրանց գնահատման և տեղաբաշխման արվեստին:
10. Շուկայական տնտեսություն անցման և հետագա զարգացման պայմաններում ագրոպարենային համակարգում ձեռնարկատիրական գործունեության և հաշվառման, կոմերցիոն, շուկայի վերլուծության և գնագո-յացման հարցերին:
11. Ապրանքագետ-մենեջերը պետք է կատարելապես տիրապետի հաշվապահական հաշվառման հիմունքներին, ունենա լայն մտահորիզոն, վերլուծական մտածողությունը զուգակցի տարբեր իրադրություններում արագ կողմնորոշվելու ունակությամբ, լավ պատկերացնի հանրապետության ագրոպարենային համալիրի ճյուղերի զարգացման ընթացիկ և հեռանկարային խնդիրները:

Տնտեսագիտության քակալավրի հատուկ պատրաստությանը վերաբերվող որակավորման աստիճանը

պահանջները սահմանում է տվյալ մասնագիտացումն առաջադրող բուհը՝ ՀՀ ԿԳՆ մասնագիտությունների պետական կրթական չափորոշիչները մշակող գիտամեթոդական հանձնաժողովի հետ համաձայնեցրած, որոնք ՀՀ ԿԳՆ - ում մասնագիտացումը հաստատելուց հետո միասնական են դառնում այլ բուհերի համար, բխում են մասնագիտացման կրթաբլոկի բովանդակությունից և տվյալ մասնագիտացմամբ մասնագետներ պատվիրած կազմակերպության գործառնություններից:

Նշված փորձառնությունները ներառում են՝

- հետազոտական աշխատանք վարելու, վերացական տրամաբանական մտածողության, ինդուկցիայի և դեդուկցիայի մեթոդները կիրառելու և քննադատական վերլուծության ունակություններ,
- անձանոթ պայմաններում առաջացած ոչ կոնստրուկտիվ հիմնահարցերի բացահայտման, հաղթահարման և վերջնական լուծման, սեղմ ժամանակացույց և աշխատանքներ կազմակերպելու ընդունակություն,
- մասնագիտական գործունեության բնագավառում նորամուծությունների նկատմամբ ընկալունակության ցուցաբերում:

Տնտեսագիտության բակալավրի` մարդկանց հետ աշխատելու փորձառությունը
որակավորման աստիճանը

Ենթադրում է նրա ունակությունները`

- այլ անձանց հետ փոխգործակցելու, կոլեկտիվում նրանց հետ հաղորդակցվելու,
- խնդիրներ ձևավորելու և դրանք ենթակամներին պատվիրելու,
- մարդկանց ստեղծագործական աճի ձգումը խրախուսելու և զարգացումն ապահովելու,
- ծագած տարաձայնությունները և բախումները լուծելու,
- տարբեր զարգացման և մտավոր մակարդակի տեր մարդկանց հետ համագործակցելու,
- մասնագիտական հարցերի շրջանակներում ընդունելի որոշումների հասնելու նպատակով բանակցություններ վարելու,
- տարաբնույթ և տարասեռ մշակութային միջավայրերում աշխատելու և այլն:

Տնտեսագիտության բակալավրի` ինֆորմացիայի հետ աշխատելու փորձառությունը
որակավորման աստիճանը

պահանջում է պարտադիր հմտություններ`

- պաշտոնական և ոչ տաշտոնական իրավիճակներում սեփական կարծիքը գրավոր և բանավոր ձևերով շարադրելու, քննարկելու և գործուն կարգով պաշտպանելու,
- լեզվային և մշակութային տարբերությունների հաշվառմամբ գրավոր ինֆորմացիան լսելու և վերլուծորեն ընկալելու,
- բանավոր, տպագրված և էլեկտրոնային աղբյուրներից ստացված ինֆորմացիան որոնելու, ստանալու, համակարգելու, գրավոր ձևակերպելու և օգտագործելու:

Ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների օգտագործման գծով

Տնտեսագիտության բակալավրի պետք է ծանոթ լինի տվյալների մշակման երկուսից
որակավորման աստիճանը

ոչ պակաս համակարգերի, համակարգչային և բազմա-օգտագործման տեղային ցանցային համակարգերին, ինչպես նաև կարողանա կատարել ինֆորմացիայի որոնում տվյալների ցանցային բազաներում (WWW), օգտվել էլեկտրոնային փոստից, տվյալների բազաների փաթեթից:

Տնտեսագիտության բակալավր պետք է հասկանա իր մասնագիտության էությունը և
որակավորման աստիճանը

սոցիալական նշանակությունը, իր որակական շարունակական բարձրացման անհրաժեշտությունը հետբուհական և լրացուցիչ կրթություն ստանալու կամ էլ նոր գիտելիքների ինքնուրույն տիրապետման միջոցով:

7.2. Տնտեսագիտության բակալավրի եզրափակիչ պետական որակավորման
որակավորման աստիճանը

պահանջները

7.2. 311105 «Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»
մասնագիտությամբ

Տնտեսագիտության բակալավրի եզրափակիչ պետական որակավորումը
որակավորման աստիճանը

ներառում է ավարտական որակավորման (ղիպլոմային) աշխատանքի պաշտպանությունը և պետական քննության հանձնումը, որոնք թույլ են տալիս բացահայտելու շրջանավարտի տեսական և գործնական պատրաստությունը սույն կրթական չափորոշիչներով սահմանված մասնագիտական խնդիրների լուծման բնագավառում:

7.2.2. Տնտեսագիտության բակալավրի ավարտական որակավորման (ղիպլոմային)
որակավորման աստիճանը

աշխատանքին ներկայացվող պահանջները.

311105 «Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն»
մասնագիտությամբ

Տնտեսագիտության բակալավրի ավարտական որակավորման (ղիպլոմային)
որակավորման աստիճանը

աշխատանքն ավարտում մի մշակում է, որը կատարված է մասնագիտության ուսումնական պլանին համապատասխան և նպատակ ունի ամրապնդել և ընդլայնել շրջանավարտի տեսական և գործնական գիտելիքները հաշվապահական հաշվառման տեսություն, ֆինանսական և կառավարչական հաշվառում, ԱՊՀ-ի ձեռնարկությունների հաշվապահական հաշվառում, հարկային հաշվառում, դատա-հաշվապահական փորձաքննության, բանկային և բյուջետային կազմակերպությունների հաշվառում, գործավարության և աուդիտի, ինչպես նաև ֆինանսների և տնտեսական գործունեության վերլուծության և գնահատման ոլորտներում

Բովանդակային առումով ավարտական որակավորման (ղիպլոմային) աշխատանքը պետք է՝

- ներկայացվի որպես բնագավառի հիմնահարցերից մեկին վերաբերող տեսական, վերլուծական, սոցիալ – տնտեսագիտական կամ փորձարարական հետազոտություն, որում շրջանավարտը բացահայտում է իր տեսական գիտելիքները և գործնական ունակությունները, որոնք թույլ են տալիս ինքնուրույն լուծելու մասնագիտական բնույթի խնդիրներ,
- ցույց տա շրջանավարտի կողմից գիտական և համակարգային վերլուծության մեթոդների յուրացման աստճանը, ունակությունը կատարելու տեսական ընդհանրացումներ և գործնական եզրակացություններ, հիմնավորված առաջարկություններ և երաշխավորություններ բնագավառի հիմնահարցերի լուծման կատարելագործման վերաբերյալ,
- կրի ստեղծագործական բնույթ՝ հավաստի վիճակագրական տվյալների օգտագործմամբ,
- բացահայտի շրջանավարտի պատրաստության աստիճանը ինքնուրույն աշխատելու ՀՀ Ագրոարդյունաբերական համալիրի ճյուղերում, գյուղացիական (ֆերմերային), գյուղատնտեսական արտադրանք իրացնող և վերամշակող կազմակերպություններում, բաժնետիրական ընկերություններում, հաշվա-ֆինանսական, հարկային, բանկային, մաքսային և ապահովագրական համակարգում, ինչպես նաև պետական կառավարման մարմիններում, ուսումնական և գիտական հաստատություններում և այլ ոլորտներում:
- համապատասխանի նյութի տրամաբանված և հստակ շարադրման պահանջներին և հենվի հավաստի փաստերի վրա

- արտացոլի շրջանավարտի ունակությունը օգտագործելու տեղեկատվության որոնման, ընտրության, համակարգման և մշակման արդի մեթոդները, աշխատել բնագավառի նորմատիվ – իրավական ակտերի հետ,
- ձևավորված լինի հրատարակչական արդի նորմատիվներին և պահանջներին համապատասխան, ունենա հետազետական աշխատանքի հաշվետվությանը բնորոշ կառուցվածք և 60 – 70 էջ համակարգչային շարվածքի ծավալ:

Ավարտական որակավորման (դիպլոմային) աշխատանքների թեմատիկան սահմանում է մասնագիտացնող ամբիոնը: Թեմատիկայում պարտադիր կարգով պետք է ներառվեն՝ հաշվապահական հաշվառման ոլորտի առաջնահերթ և հրատապ հարցեր, հաշվի առնելով «Հաշվապահական հաշվառում և աուդիտ» մասնագիտության մասնագիտացումները և ընտրովի դասընթացների բովանդակությունը ըստ կրթաբլոկների:

Ավարտական որակավորման (դիպլոմային) աշխատանքի կառուցվածքում պետք է ներառվեն հետևյալ բաժինները՝ ներածական մասը, գրականության տեսության համառոտ ակնարկը, թեմայի հիմնավորումը, ուսումնասիրվող տնտեսության կազմակերպչա-տնտեսական պայմանների համառոտ բնութագիրը, ձեռնարկության ֆինանսական գործունեության հիմնական ցուցանիշների վերլուծությունը և գնահատումը, աշխատանքի հիմնական մասը ըստ կատարվող թեմատիկայի, եզրակացությունները և առաջարկությունները և օգտագործված գրականությունը:

7.2.3. Պետական քննությանը ներկայացվող պահանջները.

Եզրափակիչ որակավորման (պետական) քննության բովանդակությունը, անցկացման ձևը և ուսանողների գիտելիքների գնահատման չափանիշները սահմանում է բուհը (ֆակուլտետը) և հաստատում բուհի գիտական խորհուրդը: Նրանում պարտադիր կարգով ներառվում են հարցեր մասնագիտության հետևյալ ուսումնական դասընթացն

- Ապրանքագիտություն
- Պարենային ապրանքների և հումքի փորձաքննություն և սերտիֆիկացում
- ԱԱՀ էկոնոմիկա, կազմակերպում և կառավարում

Կազմեցին
էջ 424